

Opt predici ale Dr. Martin Luther rostite de către el în Wittenberg în vremea Postului¹ (1522)

Drd. Maria CURTEAN*

Cele opt predici ale lui Martin Luther, cunoscute și sub numele de „Invo-
kavitpredigten”, pe care le dăm acum spre publicare în limba română, au fost
rostite de acesta în biserica orașului (Stadtkirche) din Wittenberg, în anul 1522,
începând cu prima duminică a Postului Paștelui, numită și Duminica Invocavit (9
martie) până în duminica Reminiscere (16 martie), în contextul tulburărilor legate
de implementarea forțată a reformelor în viața bisericească și socială a germanilor.

Încă din luna mai a anului 1521 au fost înregistrate primele căsătorii în rân-
dul preoților susținători ai ideilor lui Luther², în mai multe regiuni. Misele pentru
cei adormiți și pentru diferite trebuințe (Gedächtnismessen, Privatmessen, Still-
messen) au fost desființate. Misa catolică a fost reformată, atingându-se punctul
culminant de Crăciunul anului 1521, când a fost oficiată prima „slujbă evangheli-
că” în biserica orașului (Stadtkirche) din Wittenberg, cu participarea a circa 2000
de oameni, aproape întreaga comunitate, careia la momentul împărțirii i s-a ofe-
rit și potirul³. Mai mult decât atât, mulți dintre cei ce s-au împărțit atunci, au luat

---

* Maria Curtean, doctorand al Facultății de Teologie Ortodoxă „Andrei Șaguna”, din cadrul
Universității „Lucian Blaga” din Sibiu.

¹ *Acht Sermon D. M. Luthers von ihm geprediget zu Wittenberg in der Fasten*, WA 10/III,
1-64.

² Bernhard Lohse, *Luthers Theologie in ihrer historischen Entwicklung und in ihrem systema-
tischen Zusammenhang*, Vandenhoeck & Ruprecht in Göttingen, 1995, p. 156.

³ WB Nr. 69, S. 165 apud Ulrich Bubenheimer, *Luthers Stellung zum Aufruhr in Wittenberg
1520-1522 und die frühreformatorischen Wurzeln des landesherrlichen Kirchenregiments*, Abkür-

ostia și potirul cu propriile mâini, gest pe care Luther îl va critica dur în predicile din martie. Predica a fost rostită în limba germană⁴ de Andreas Bodenstein zis și Karlstadt, cel ce, în absența lui Luther, preluase conducerea mișcării reformatoare. Acesta era profesor de Teologie la Universitatea din Wittenberg și jurist, gândirea sa teologică a fost marcată de jurisprudență, neoplatonism, kabbala și mistică medievală⁵.

Aceste reforme canonice și liturgice s-au întâmplat pe fondul unor mari tulburări în sânul comunității, remarcându-se acțiunile iconoclaste, cărora le-au căzut victime cele trei mănăstiri ale orașului, anume mănăstirea franciscanilor, a ordinului Sf. Antonie cel Mare și Mănăstirea Neagră a augustinilor eremiți, precum și celelalte biserici din oraș. Au fost înregistrate acte de violență asupra preoților care, voind să citească vechile mise, au fost alungați cu pietre de la altare⁶. Nici călugării nu au fost scutiți de batjocură, înregistrându-se acte de violență și plângeri adresate principelui elector⁷. În urma predicilor violente ale lui Gabriel Zwilling zis și Didymus⁸, unii monahi au lepădat haina călugărească și au părăsit mănăstirea. La înrăutățirea situației au contribuit și așa-numiții „profeți din Zwickau”, din cercul lui Thomas Müntzer, care și-au făcut apariția în oraș la sfârșitul lui decembrie 1521. Ei se socoteau profeți și apostoli, trimiși direct de Dumnezeu ca învățători. Discursul lor era inspirat din învățăturile fraților boemi, ale husiților taboriți și ale waldenzilor⁹. Promovau credința în apropierea sfârșitului lumii, contestau botezul copiilor și nu excludeau folosirea sabiei¹⁰.

În 24 ianuarie 1522 a fost publicat un nou cod civil, elaborat de o comisie alcătuită din cinci membri ai Universității și din Consiliul orașului¹¹. Documentul conținea prevederi cu privire la noua rânduială a slujbei evanghelice, inclusiv privind împărțirea, înlăturarea icoanelor și a statuilor din biserici și preciza re-

---

zungen nach: *Theologische Realenzyklopädie*. Abkürzungsverzeichnis zusammengestellt von S. Schwertner, Berlin 1976, Sursă: De Gruyter Online, accesat la 09/19/2016, via Universitaetsbibliothek Leipzig.

⁴ *Ich kann keinen den Himmel treiben: Martin Luthers Invokavitpredigten vom März 1522*, Eine Textamssammlung, hg. und kommentiert von Volkmar Joestel und Friedrich Schorlemmer, Wittenberg, Stiftung Luthergedenkstätten in Sachsen-Anhalt, 2. Aufl. 2007, p. 4.

⁵ *Das Luther-Lexikon*, Bückle & Böhm, hg. v. Volker Leppin und Gury Schneider-Ludorff, Regensburg, 2014, p. 335-336.

⁶ *Ich kann keinen den Himmel...*, p. 4.

⁷ Ulrich Bubenheimer, *op.cit.*, p. 165 ș.u.

⁸ *Das Luther-Lexikon*, p. 795.

⁹ *Ibidem*, p. 794-795.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ Ulrich Bubenheimer, *op.cit.*, p. 173-174.

ducerea numărului de altare la trei într-o biserică¹². Prin document se impunea desființarea cerșetoriei, închiderea bordelului din oraș, instituirea unei cutii comune în care să fie strânse veniturile bisericilor, pentru ajutorarea săracilor aflați în imposibilitate de muncă, a orfanilor și susținerea la școli pentru copiii săraci. Acest cod a fost interzis în cele din urmă de principele elector, după ce între 27 ianuarie și 5 februarie avusese loc un nou val de iconoclastism în Wittenberg¹³.

În acest context tulbure, Luther decide să își părăsească adăpostul din Wartburg¹⁴ și să revină în Wittenbergul dezbinat, cu scopul de a calma spiritele și de a restaura ordinea în oraș. Ajungând în Wittenberg pe data de 6 martie 1522, el predică timp de o săptămână în biserica orașului (Stadtkirche), din prima duminică a Postului Paștelui, numită și Duminică Invocavit (9 martie) până în duminica Reminiscere (16 martie), abordând pe rând chestiunile ce făceau obiectul controverselor, anume misa catolică, căsătoria preoților, jurămintele monahale, postirea, icoanele, Taina Euharistiei și spovedania, tratându-le din perspectiva celor două lucruri de căpetenie ce-l privesc pe creștin: credința față de Dumnezeu și dragostea față de aproapele. În predicile sale, a încercat să reunească comunitatea sfâșiată a Wittenbergului, responsabilizând-o în raport cu datoria creștinului față de Dumnezeu și față de aproapele și răspunderea fiecărui individ în fața morții. El pledează pentru respectarea „libertății evanghelice” și propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu, fiindcă numai Aceluia îi aparține puterea de a schimba inimile și mințile oamenilor¹⁵. Luther a condamnat violența de care au dat dovadă concetățenii săi, ignorând învățăturile evanghelice pe care le primiseră de la el, ca cel dintâi ales de Dumnezeu spre împlinirea voii Sale¹⁶ și le-a dat ascultătorilor exemplul Sf. Apostol Pavel din Areopag, care a convertit prin predică pe oameni, nu prin forță.

Sintetizând, cele 8 piese omiletice se prezintă astfel:

¹² Quelle: Martin Luther, *Studienausgabe*, hg. v. H.-U. Delius Bd. 2, apud *Reformation*, ausgew. und kommentiert von Volker Leppin, Neukirchener Verlag, 2005, p. 101-102.

¹³ Ulrich Bubenheimer, *op. cit.*, p. 174.

¹⁴ Lui Luther, care fusese excomunicat încă din iunie 1520 prin bula papală *Exurge Domine*, i se oferise adăpost din bunăvoința principelui elector, Frederic cel Înțelept, în urma edictului din 8 mai 1521 emis de Dieta din Worms, care prevedea arestarea lui necondiționată și interzicerea cărților lui. *Das Luther-Lexikon*, p.749, 775.

¹⁵ WA 10/III, 15, 8-9. A se vedea concepția lui Luther asupra Cuvântului lui Dumnezeu, în subcap. „Christologische Perspektive”, din referatul nostru „Predigtlectüre: Montagspredigt – Invokavitpredigten 1522”, publicat în *Studia Doctoralia Andreiana*, Anul IV / Nr. 2 (iulie-decembrie) 2015, Editura Andreiana, Sibiu, p. 58 și „Christ the key-point of communication” în referatul „A Rhetoric of Human Being Reflected in Some of Martin Luther’s Sermons”, în rev. *Text și discurs religios*, VII, Secțiunea Retorica discursului religios, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2015, p. 206-208.

¹⁶ WA 10/III, 8,8-9.

- 1) ***Predica Dr. Martin Luther din Duminica Invocavit (9 martie)***. În WA 10/III, 1 apare cu titlul: „Domenica Invocavit: Sermon D. M. L.”. Predica a fost ținută de către Martin Luther în prima duminică din Postul Paștelui, numită și Duminica Invocavit. Numele duminicii este dat de primele cuvinte al Psalmului tematic, în acest caz: „Invocavit me, et ego exaudiam eum” („Când Mă va chema, îi voi răspunde” – Ps. 91.15; în Biblia ortodoxă Ps. 90.15), cf. *Entwurf zur Erprobung im Auftrag von EKD, UEK und VELKD: Neuordnung der gottesdienstlichen Lesungen und Predigttexte*, Amt der VELKD, Hannover, p. 165. Luther le vorbește despre credință și dragoste, ca piloni ai vieții creștinului și de asemenea despre responsabilitatea individului în ceasul morții.
- 2) ***A doua predică a Dr. Martin Luther din luna de după Duminica Invocavit (10 martie 1522)***. În WA 10/III, 13 apare cu titlul: „Ein ander Sermon D.M. Luthers: Am Montag nach Invocavit”. Predica continuă prezentarea celor două lucruri principale ce-l privesc pe creștin – credința și dragostea – în raport cu subiectul controversat al liturghiei catolice (die Messe).
- 3) ***A treia predică a Dr. Martin Luther din marțea de după Duminica Invocavit (11 martie 1522)***. În WA 10/III, 21, apare cu titlul: „Ein ander Sermon D. M. Luthers: Am Dienstag nach Invocavit”. Luther predică despre lucrurile care au fost lăsate de Dumnezeu la libera alegere a omului (căsătoria, inclusiv a preoților, jurămintele monahale, imaginile sacre).
  - ▶ *Despre icoane*. În WA 10/III, 26, apare ca subtitlu: „Von Bildnissen”.
- 4) ***A patra predică a Dr. Martin Luther din miercurea de după Duminica Invocavit (12 martie 1522)***. În WA 10/III, 30, cu titlul: „Ein Sermon durch M.L.: Mittwoch nach Invocavit gepredigt”. Predica tratează în continuare subiectul imaginilor sacre, apoi pe cel al postirii și al libertății creștine, exercitate corect în raport cu aproapele mai slab în credință.
  - ▶ *Despre mâncare*. În WA 10/III, 36, apare ca subtitlu: „Von Speisen”.
- 5) ***A cincea predică a Dr. Martin Luther din joia de după Duminica Invocavit (13 martie 1522)***. În WA 10/III, 40, apare cu titlul: „Ein Sermon vom Sacrament. D. M. L. Donnerstag nach Invocavit”. Predica tratează despre Taina Euharistiei (das Sakrament des Abendmahls) pe care Luther o numește în general „Taina” (das Sakrament).
  - ▶ *Despre cele două forme ale Tainei*. În WA 10/III, 45, apare ca subtitlu: „Von beiderlei gestalt des Sacraments”.
- 6) ***A șasea predică a Dr. Martin Luther din vinerea de după Duminica Invocavit (14 martie 1522)***. În WA 10/III, 48, apare cu titlul: „Sermon. M. Luthers gepredigt. Freitag nach Invocavit”. Luther continuă să vorbească despre Taina Euharistiei, arătând cine și în ce condiții este vrednic să o primească.

- 7) *A șaptea predică a Dr. Martin Luther din sâmbăta de dinaintea Duminicii Reminiscere (15 martie 1522)*. În WA 10/III, 55, apare cu titlul: „Ein Sermon am Sonnabendt oder Samstag vor Reminiscere. D. M.L”. Luther vorbește comunității despre roada Tainei Euharistiei, care este dragostea.
- 8) *A opta predică a Dr. Martin Luther din Duminica a doua din Post (16 martie 1522)*. În WA 10/III, 58, apare cu titlul: „Ein kurtzer begriff des Sermons D. M.L. geprediget am Sontag Reminiscere, von der heimlichen beicht”. Numele duminicii este dat după cuvintele de început ale Psalmului tematic: „Reminiscere miserationum tuarum” (Ps. 25.6). În traducerea românească: „Adu-ți aminte de îndurările și milele Tale” (Ps. 24.6). În Duminica Aducerii-aminte (Reminiscere), Luther le vorbește despre felurile spovedaniei și importanța spovedaniei de taină.

Traducerea de față a fost realizată după edițiile „D. Martin Luther Acht Sermon D. M. Luthers von ihm geprediget zu Wittenberg in der Fasten” în *D. Martin Luthers Werke*, Kritische Gesamtausgabe (Weimarer Ausgabe - WA), 10. Band, 3, Hermann Böhlhaus Nachfolger – Weimar Akademische Druck- u. Verlagsanstalt – Graz (1905), p. 1-64; *Martin Luther Ausgewählte Schriften: Aufbruch zur Reformation*, Herausgegeben von Karin Bornkamm und Gerhard Ebeling, erste Auflage 1982, p. 270-307, precum și *Ich kann keinen gen Himmel treiben: Martin Luthers Invokavitpredigten vom März 1522*, Eine Textamssammlung, herausgegeben und kommentiert von Volkmar Joestel und Friedrich Schorlemmer, Wittenberg, Stiftung Luthergedenkstätten in Sachsen-Anhalt, 2. Aufl. 2007, 40 p.

Predica Dr. Martin Luther din Duminica Invocavit¹⁷ ***(9 martie 1522)***

Cu toții suntem sortiți morții și nimeni nu va muri pentru celălalt, ci fiecare trebuie să fie înarmat în sine însuși, spre a lupta cu diavolul și cu moartea. Putem striga într-adevăr unul către altul, consolându-ne și îndemnându-ne la răbdare și la luptă, însă fiecare trebuie să stea pe poziția sa, așezându-se el însuși în luptă cu diavolul și cu moartea, pentru că eu nu voi fi în locul tău, nici tu într-al meu. Prin urmare, fiecare trebuie să cunoască bine pentru sine lucrurile de competență ce-l privesc pe creștin, ca astfel să vină înarmat în această luptă grea; iar acestea sunt cele pe care voi, dragii mei, le-ați auzit adesea de la mine.

Mai întâi trebuie să știm că suntem fiii mâniei și îndeosebi toate faptele, năzuințele și gândurile noastre sunt păcătoase și nimic înaintea lui Dumnezeu. Iar aici trebuie să avem un cuvânt deslușit și limpede din Scriptură, pe care să ne sprijinim. Cu toate că sunt multe asemenea ziceri în Scriptură, nu vreau să vă copleșesc cu multe cuvinte, ci vă pun la îndemână doar acest cuvânt clar și scurt al Sf. Pavel, pe care l-a scris și l-a spus Efesenilor: „Noi suntem din fire fii ai mâniei” (Ef. 2.3). Vă încredințez acest cuvânt. Și nu-l luați pentru a zice: „Am ridicat un altar, am donat o misă ș.a.m.d.”

În al doilea rând, trebuie să cunoaștem de asemenea că Dumnezeu, din marea Sa milă și bunătate, L-a trimis pe Fiul Său cel unul născut în lume ca noi să credem în El și cel care crede, să fie liber de păcat și copil al lui Dumnezeu, după cum zice Ioan la începutul Evangheliei sale: „Tuturor celor care L-au primit, celor care cred în Numele Său, le-a dat puterea să devină copii ai lui Dumnezeu” (In 1.12). Aici se cuvine ca toți să fim versați într-ale Bibliei și înarmați cu cuvinte deslușite și clare, spre a-i rezista diavolului fiindcă dacă în această bătălie nu ai cuvântul lui Dumnezeu clar și limpede, atunci nu poți birui. Și ia aminte îndeosebi la acest cuvânt al lui Hristos, de la Ioan: „Atât de mult a iubit Dumnezeu lumea, încât L-a dat pe Fiul Său Unul Născut, ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică” (In. 3.16). În aceste două lucruri nu simt vreo lipsă sau vreo greșală, ci

---

¹⁷ În WA 10/III, 1 apare cu titlul: „Domenica Invocavit: Sermon D. M. L.” Predica a fost ținută de către Martin Luther în prima duminică din Postul Paștelui, numită și Duminica Invocavit. Numele duminicii este dat de primele cuvinte al Psalmului tematic, în acest caz: „Invocavit me, et ego exaudiam eum” („Când Mă va chema, îi voi răspunde” – Ps. 91.15; în Biblia ortodoxă Ps. 90.15), cf. *Entwurf zur Erprobung im Auftrag von EKD, UEK und VELKD: Neuordnung der gottesdienstlichen Lesungen und Predigttexte*, Amt der VELKD, Hannover, p. 165. Luther le vorbește despre credință și dragoste, ca piloni ai vieții creștinului și de asemenea despre responsabilitatea individului în ceasul morții.

ele v-au fost mult și curat predicate și mi-ar părea teribil de rău dacă s-ar întâmpla altfel. Da, văd prea bine și îndrăznesc să zic că voi sunteți mai învățați decât mine; nu doar unul, doi, trei sau patru, ci zece sau mai mulți, care cu toții sunt deplin lămuriiți în aceste două lucruri principale.

În al treilea rând trebuie să avem dragoste și prin dragoste să lucrăm unul față de altul, precum a lucrat Dumnezeu cu noi, prin credință. Fără această dragoste credința nu este nimic, precum le zice Sf. Pavel corintenilor: „Dacă aș vorbi limbile oamenilor și ale îngerilor dar dragoste nu am, sunt doar aramă care sună sau un chimval zăngănitor” (I Cor. 13.1). N-a lipsit oare prea mult aceasta aici, dragi prieteni? Nu simt în niciunul dragostea și îmi dau prea bine seama că voi nu I-ați fost recunoscători lui Dumnezeu pentru darul și comoara Sa bogată.

De aceea, să fim atenți ca Wittenbergul să nu devină Capernaum (Mt. 11.23). Văd bine că voi înțelegeți să vorbiți mult despre învățătura ce vi s-a predicat, despre credință și despre dragoste și nu e de mirare. Dacă până și un măgar poate învăța să cânte aproape textul biblic, apoi nu trebuia oare ca voi să predați învățătura și să grați cuvântul? Dar, iubiți prieteni, Împărăția lui Dumnezeu, care suntem noi, nu constă în vorbire sau în cuvinte, ci în putere și în faptă¹⁸. Fiindcă Dumnezeu nu vrea să aibă auditori sau papagali¹⁹, ci următori și făptuitori în credință, care este puternică prin dragoste. Deoarece credința fără dragoste nu este de ajuns, ba nici nu este credință, ci doar o iluzie, tot așa cum o față în oglindă nu este o față adevărată, ci numai o iluzie a feței²⁰.

În al patrulea rând, ne este de folos și răbdarea. Fiindcă cel ce are credință și încredere în Dumnezeu, își arată dragostea față de aproapele său, practicând-o el însuși zilnic; acela dar, nu poate scăpa fără prigoană, căci diavolul nu doarme²¹, ci îi dă mult de furcă. Însă răbdarea lucrează și aduce nădejdea care îl eliberează și îl înalță la Dumnezeu. Astfel, prin multe ispite și neazuri, credința crește mereu și devine din zi în zi mai puternică. O asemenea inimă, binecuvântată cu astfel de virtuți, nu se poate odihni, nici opri vreodată, ci la rândul său se revarsă către frații săi, spre folos și binefacere, după cum i-a făcut ei Dumnezeu.

Aici, iubiți prieteni, nimeni nu trebuie să facă după cum îi este dreptatea, ci să-l ierte pe aproapele său și să vadă ce îi este de folos și de trebuință fratelui său, precum a făcut sfântul Pavel, cel care le-a și scris corintenilor: «Toate îmi sunt îngăduite, dar nu toate îmi sunt de folos» (I Cor. 6.12); și apoi în capitolul 9 el zice: „Căci, deși sunt liber față de toate, am slujit ca un rob tuturor, ca să-i câștig pe cât mai mulți. Și m-am făcut iudeu cu iudeii, ca să îi câștig pe iudei; cu cei de sub

¹⁸ Cf. I Cor. 4.20.

¹⁹ În text „nachreder”, WA 10/III, 4, 9.

²⁰ Cf. Iacob 1.23.

²¹ Cf. I P 5.8.

Lege, ca să-i câștig pe cei de sub Lege; pentru cei din afara Legii am fost ca unul din afara Legii, deși nu sunt în afara Legii lui Dumnezeu, ci în Legea lui Hristos, ca să îi câștig pe cei din afara Legii. Pentru cei slabi m-am făcut ca unul slab, ca să îi câștig pe cei slabi; pentru toți m-am făcut toate, ca, în orice chip, măcar pe unii să îi mântuiesc. Și toate le fac pentru Evanghelie, ca să fiu părtaș la ea” (I Cor. 9.19-23).

În aceste cuvinte ale lui Pavel ni se pune înaintea cum trebuie noi, cei care am primit credința de la Dumnezeu, să ne comportăm cu fiecare, cu alte cuvinte cum să privim la slăbiciunea aproapelui nostru, întrucât noi nu suntem cu toții la fel de puternici în credință. Eu am o credință mai puternică decât unii dintre voi. Unii dintre voi însă au o credință mai puternică decât mine. Da, cel ce astăzi are credința puternică, mâine poate o va avea foarte slabă și din contră, cel ce astăzi are o credință slabă, mâine poate o va avea puternică. De aceea nu trebuie să privim numai la credința noastră sau la puterea noastră, ci la cea a aproapelui nostru, căci noi trebuie să ne aplecăm către el, nu să îl rănim cu libertatea noastră. Pentru asta vă spun o pildă comună: Dacă cineva poartă o sabie și este singur, poate purta sabia acoperită sau nu, poate să se rănească de moarte cu ea sau nu, puțin contează. Dacă însă acela se află în mulțime sau cu copiii, atunci el trebuie să țină sabia așa încât să nu pricinuiască nimănui vreun rău. Prin urmare, la fel trebuie să ne purtăm și noi cu libertatea noastră, ca să nu dăm nimănui pricină să se necăjească. De asemenea trebuie să nu uităm că Dumnezeu ne-a purtat și ne-a răbdat slăbiciunea și necredința vreme îndelungată și tot așa să o purtăm cu răbdare pe cea a aproapelui nostru, dacă el nu ne poate urma atât de curând și încă se mai împiedică și șovăie. Auzi ce a zis Dumnezeu prin Profetul: „El Și-a purtat poporul precum își poartă o mamă copilul, l-a hrănit, precum o doică hrănește copilul” (Deut. 1.31). Cum poartă o mamă pe fiul său? Mai întâi îi dă lapte, apoi terci, mai apoi ouă, așadar bucate moi, până când copilul se obișnuiește cu mâncare tare și poate mânca brânză și pâine. Căci dacă mama i-ar da copilului să mănânce mai întâi brânză și pâine, carne friptă și să bea vin, ce s-ar întâmpla?

Tot așa trebuie să ne purtăm și noi cu frații noștri slabi, să avem răbdare cu ei o vreme, să le suferim slăbiciunea și să-i ajutăm să o poarte, dându-le mai întâi lapte²², după cum ni s-a întâmplat nouă, până când vor deveni și ei puternici; să nu-i muștrăm cu asprime, ci să ne purtăm prietenos, să-i instruim și să-i învățăm. Să nu gândim că mergem singuri către cer, ci să îi luăm cu noi pe frații noștri, care acum nu ne sunt prieteni. Dacă toate mamele și-ar fi aruncat copiii, unde am fi ajuns? Iubite frate, dacă tu ai fost alăptat destul, nu amputa înainte de vreme sânul mamei, ci lasă-l și pe fratele tău să fie alăptat tot atâta vreme cât ai fost tu. Dacă

---

²² Cf. I P 2.2 și Rom. 14.1-3.

aș fi fost aici, eu n-aș fi mers atât de departe, cum s-a întâmplat. Lucrul este foarte bun, însă graba este prea mare, căci încă mai sunt frați și surori de cealaltă parte, care ne aparțin și trebuie să fie câștigați.

Luați aminte la o parabolă: Soarele are două lucruri, strălucirea și căldura. Nu există nici un rege atât de puternic, încât să poată bolti ori devia strălucirea soarelui, ci ea rămâne la locul său rânduit. Dar căldura se lasă deviată și cu toate acestea este mereu în jurul soarelui. Tot așa credința trebuie să rămână tot timpul dreaptă și neclintită în inimile noastre și nu trebuie să slăbească, nici să se clatine. Dragostea însă se înclină și se potrivește în așa fel încât aproapele nostru să fie în stare să o cuprindă și să o urmeze. Sunt unii, care pot alerga bine, unii pot doar merge bine, unii însă abia se târăsc. Prin urmare trebuie să privim cu atenție nu la puterea noastră, ci la slăbiciunea și nedesăvârșirea fratelui nostru, încât dacă cel slab în credință ar vrea să îl urmeze pe cel tare, să nu fie sfâșiat de diavol.

De aceea, iubiți frați, urmați-mi, eu nu am distrus încă nimic. Am fost primul pe care Dumnezeu l-a rânduit pentru acest plan. Nu pot fugi de aici, ci trebuie să rămân atât cât Domnul Dumnezeu meu va binevoi. Eu am fost și cel căruia Dumnezeu i-a descoperit mai întâi să vă predice vouă cuvântul Său. Sunt de asemenea foarte sigur că voi aveți cuvântul lui Dumnezeu, curat. De aceea haideți să ne facem voie bună și să călătorim cu folos, să căutăm la cuvântul dumnezeiesc cu frică și cu smerenie, să ne prosternăm unul la picioarele celuilalt, dându-ne mâinile, ajutându-ne unul pe altul, povățuindu-ne și făcând bine.

Vreau să fac aici ceea ce sunt dator și să îmi spun părerea, fiindcă vă iubesc așa cum îmi iubesc sufletul. Căci nu luptăm împotriva Papei, a episcopilor sau a principilor lumești, căci aceștia sunt capete necioplite care, se vede prea bine, că rătăcesc și pretind lucruri ordinare, care abia se pot pricepe cu mintea, ci luptăm împotriva diavolului, împotriva duhurilor răutății de sub cer; nu împotriva trupului și sângelui, cum zice Pavel către Efeseni în capitolul 6 (12).

De aceea, dragi prieteni, să nu credem că Satana doarme și stă liniștit. Vi se pare că doarme? Nu doarme. El vede lumina cea adevărată a Evangheliei răsărind atât de limpede și nu suferă să-i strălucească direct în ochi. De aceea ar vrea bucuros să-i vină de hac dintr-o parte și să-i încerce sfințenia și o va face, dacă nu vom fi atenți, căci îl cunosc bine și el de asemenea mă cunoaște bine. Nădăjduiesc însă că Dumnezeu va voi ca eu să-i fiu lui domn; dacă-i lăsăm un deget, vom vedea cât de greu vom scăpa de el.

Toți cei care au ajutat și au consimțit să abolească misa au greșit, nu pentru că nu ar fi fost bine, ci pentru că lucrul nu s-a făcut cu rânduială. Tu zici: Este drept, potrivit Scripturii. Admit și eu aceasta, însă unde rămâne rânduiala? Căci s-a întâmplat în mod nelegiuit, fără nici o ordine, spre tulburarea aproapelui. Dacă v-ați fi rugat cu seriozitate înainte pentru aceasta și ați fi ținut cont de autorități, s-ar fi

știut că este de la Dumnezeu. Aș fi început bucuros eu lucrul, dacă ar fi fost bine; și dacă lucrurile nu ar sta atât de rău cu misa, aș reșeza-o, fiindcă nu apăr acțiunea voastră, după cum am spus mai sus. Fiindcă înaintea papistașilor și a neghiobilor aș putea prea bine să o fac, pentru că aș zice: Ce știi tu dacă s-a întâmplat în duh bun sau rău, de vreme ce lucrarea este bună în sine? Însă înaintea diavolului nu pot încerca asta. Deoarece dacă diavolul le va reproșa pe patul de moarte acestora care au început acest joc, cuvinte precum: «Orice răsad pe care nu l-a sădit Tatăl meu va fi smuls din rădăcină» (Mt. 15, 13) sau « N-am trimis Eu pe proorocii aceștia, ci au alergat ei singuri» (Ier. 23, 21), cum vor putea ei să-l înfrunte? El îi va arunca în iad. Însă eu îl voi opri, dându-i un bobârnac peste nas, încât chiar și lumea va deveni pentru el prea mică; pentru că știu, că am fost chemat să predic de către consiliul orașului²³, cu toate că m-am opus. Prin urmare v-am acceptat cu dragă inimă ca pe mine însumi. Ați fi putut să mă întrebați în legătură cu această chestiune. Nu am fost atât de departe, încât voi să nu mă fi putut găsi prin scrisori, dar voi nu mi-ați trimis nici cel mai mic semn. Dacă ați vrut să începeți ceva și eu să fiu răspunzător pentru asta, atunci mi-ar fi prea greu. Nu o voi face. Se poate vedea că nu aveți Duhul, chiar dacă aveți o cunoaștere înaltă a Scripturilor. Este o mare diferență între „a trebui să fie”²⁴ și „a fi liber”. Fiindcă „a trebui să fie” este ceea ce impune exigența și ce trebuie să rămână neclintit, precum este credința, pe care nu mi-o las luată, ci trebuie să o port mereu în inimă și să o mărturisesc liber înaintea tuturor. Însă „a fi liber” este acel lucru ce stă la libera mea alegere: mă pot sluji de el sau nu, astfel încât fratele meu să aibă folos, nu eu. Prin urmare nu faceți din ceea ce este „liber să fie” un „trebuie să fie”, cum ați făcut, pentru a nu fi chemați să dați seama pentru cei pe care i-ați adus la rătăcire prin libertatea voastră lipsită de dragoste. Pentru că dacă tu l-ai ispitit pe vreunul să mănânce carne vinerea și acela pe patul de moarte va fi muncit de griji și va gândi: „Vai mie, că am mâncat carne și sunt pierdut”, Dumnezeu te va chema să dai socoteală pentru acel suflet.

Aș fi vrut și eu să încep multe lucruri, dar m-ar fi urmat foarte puțini. La ce ar fi ajutat? Căci eu știu că atunci când vine vorba de confruntare, cei care au început acest lucru nu pot rezista și vor fi primii care se vor retrage. Cum ar fi dacă aș fi adus mulțimea până la punctul de atac și eu, care am fost primul și care i-am îndemnat pe alții, aș fugi din fața morții și n-aș vrea să o aștept cu curaj? Cât de înșelată ar fi biata mulțime!

De aceea să-i hrănim pe ceilalți cu lapte, așa cum am primit și noi, până când vor deveni și ei puternici în credință. Întrucât sunt mulți dintre aceia care

---

²³ Luther a fost numit predicator în biserica orașului (Stadtkirche) din Wittenberg în 1514 de către Consiliul orașului, cf. Martin Luther, *Scriseri*, vol. I, Cluj-Napoca, Editura Logos, 2003, p. 78.

²⁴ În text: „müssen sein” și „frei sein” WA 10/III, 11, 5.

altminteri sunt în acord cu noi, și care de asemenea, ar accepta cu bucurie aceste lucruri, dar încă nu le înțeleg pe deplin. Prin acestea îi înlăturăm. Nu trebuie să uităm dragostea față de aproapele nostru, ci să o avem mereu înaintea ochilor și toate să le facem astfel. Dacă nu vom face așa, atunci lucrul nostru nu va izbândi. Trebuie să mai avem răbdare cu ei o bucată de vreme și să nu-l respingem pe cel ce are încă o credință slabă, cât de multe ar trebui să facem și să lăsăm așa, câtă vreme dragostea cere acestea și nu ne vatămă credința.

De aceea vă spun cinstit și vă previn că dacă noi nu ne rugăm lui Dumnezeu cu sinceritate și nu lucrăm cu dreptate în această chestiune, mi se pare că tot ne-cazul care a început între noi și papistași se va întoarce asupra noastră. De aceea nu am mai putut rămâne departe, ci a trebuit să vin să vă spun acestea. Acum este destul despre misă; mâine ne vom ocupa puțin mai mult de aceasta și vom vorbi și despre icoane²⁵.

***A doua predică a Dr. Martin Luther
din luna de după Duminica Invocavit²⁶
(10 martie 1522)***

Iubiți prieteni, ați auzit ieri despre cele două lucruri de căpetenie ce-l privesc pe creștin și anume că toată viața și ființa creștină sunt credință și dragoste. Credința este îndreptată către Dumnezeu, dragostea cu toate binefacerile, către oameni și către aproapele, după cum le-am primit și noi de la Dumnezeu, fără meritul și lucrarea noastră, ci din mult har și multă milostivire.

Sunt așadar două lucruri la care un creștin trebuie să ia aminte: primul, obligatoriu, care așa trebuie să fie și nu altfel; celălalt, care este o chestiune de alegere și nu un imperativ, pe care omul îl poate ține sau nu, fără primejduirea credinței și pedeapsa iadului. În aceste două lucruri, dragostea trebuie să se îngrijească de aproapele, precum Dumnezeu s-a îngrijit de noi și să meargă pe calea cea dreaptă, fără a se abate la stânga sau la dreapta. În lucrurile care sunt imperative, de exemplu a crede în Hristos, dragostea se poartă așa încât să nu constrângă sau să acționeze cu asprime. Misa este un lucru rău dacă este săvârșită ca și cum ar fi o jertfă și o

²⁵ În text, termenul este „Bilder” și uneori este folosit cu sens generic, indicând și altarele, statuile, crucifixe și alte tipuri de imagini sacre, în Apusul creștin cf. *Riforma e contrariforma*, Corriere della Sera, Milano, 2013, p. 155.

²⁶ În WA 10/III, 13 apare cu titlul: „Ein ander Sermon D.M. Luthers: Am Montag nach Invocavit”. Predica continuă prezentarea celor două lucruri principale ce-l privesc pe creștin – credința și dragostea – în raport cu subiectul controversat al Liturghiei catolice (die Messe).

lucrare meritorie, iar Dumnezeu este dușmanul ei. Prin urmare trebuie să se renunțe la ea. Aici nu mai încap discuție ori îndoială, tot așa cum m-ai întreba, dacă trebuie să ne închinăm lui Dumnezeu. Suntem în acord deplin că misele private²⁷ trebuie desființate, după cum am și scris despre aceasta și am vrut ca ele să fie desființate în lumea întreagă și peste tot să se țină numai slujba evanghelică comună.

Cu toate acestea dragostea nu trebuie să se manifeste cu asprime și să desființeze prin violență această misă, ci trebuie să predicăm, să scriem și să facem cunoscut că misa săvârșită în acest fel este greșită. Totuși nu trebuie să luăm pe nimeni de păr ca să-l îndepărtăm de ea, ci să-I încredințăm lui Dumnezeu lucrul și să lăsăm doar cuvântul Lui să lucreze, fără efortul și strădania noastră. De ce? Fiindcă eu nu am în mâna mea inimile oamenilor, după voia mea, precum are olarul lutul²⁸. Eu nu pot ajunge mai departe de urechi; în inimă nu pot pătrunde. De vreme ce nu pot revărsa credința în inimă, nu se cuvine să silesc pe cineva, fiindcă singur Dumnezeu lucrează și face cuvântul viu în inima omului, când și unde vrea El, după cunoștința și după voia Sa dumnezeiască. De aceea trebuie să-i lăsăm drum liber cuvântului și să nu facem lucrarea noastră. Avem dreptul deplin la cuvânt (*ius verbi*), nu însă și puterea de împlinire (executionem). Trebuie să predicăm cuvântul, însă urmarea stă numai în bunăvoința lui Dumnezeu.

Dacă acum m-aș amesteca și aș vrea să înlătur prin forță abuzul, ar fi mulți dintre voi, care ar trebui să consimtă, cu toate că nu știu pe ce poziție se află, dacă e corect sau nu. Ei ar zice: „Nu știu dacă este drept sau nedrept. A trebuit să urmez majorității și forței”. Din această pricină au conștiințele vătămate și neliniștite, de care cu greu vor mai putea scăpa. Deci din constrângere sau din poruncă se iscă doar bătaie de joc, spectacol extern și apare o lege omenească, iar de aici, sfinți închipuiți și ipocriți, fiindcă acolo nu este nici inimă, nici credință, nici dragoste. Dacă acestea trei nu lucrează în aceeași direcție, cum ar fi trebui, nu dau doi bani pe lucrare.

Mai întâi trebuie câștigate inimile oamenilor, dar lucrul acesta se întâmplă doar dacă învăț cuvântul lui Dumnezeu, predic Evanghelia și le spun oamenilor: Iubiți domni, iubiți preoți, abandonați misa voastră, nu este întemeiată, păcătuiți

---

²⁷ Misele private (lat. *missa privata*, azi *Missa sine populo*) puteau fi ținute fără prezența comunității, având caracter de „jertfă” (Opfer). Erau oficiate pentru diferite trebuințe și constituiau surse de venit în scopuri caritabile, cf. Martin Luther, *Ausgewählte Schriften: Aufbruch zur Reformation*, hg. v Karin Bornkamm und Gerhard Ebeling, Insel Verlag, Frankfurt am Main, 1982, nota 2, p. 314. Luther scrisese împotriva abuzului privind slujba catolică, „Ein Sermon von dem neuen Testament, das ist von der heiligen Messe” (1520) „Despre robia babiloniană a Bisericii” în Martin Luther, *Scrieri*, vol. I, Cluj-Napoca, Editura Logos, 2003, p. 188-214, „Vom Missbrauch der Messe” (WA 8, 482-563) etc.

²⁸ Cf. Rom. 9.21.

săvârșind-o. Asta am vrut să vă spun. Dar eu nu vreau să fac o lege din asta ori să îi oblig să urmeze vreo regulă comună. Cine vrea să urmeze, să o facă, cine nu vrea, să rămână afară. În schimb, cuvântul cade adânc în inimă și lucrează; astăzi în inima unuia, mâine într-a altuia și așa aceia vor fi câștigați și vor recunoaște că au greșit și vor abandona singuri misa. Astfel Dumnezeu lucrează prin cuvântul Său mai mult decât dacă tu și eu ne-am pune laolaltă toată puterea, fiindcă Dumnezeu cucerește prin cuvânt inima omului. Iar dacă inima este câștigată, atunci ai câștigat omul întreg, iar chestiunea se va desființa de la sine și va înceta. Dacă sufletele și mințile s-ar pune de acord și s-ar uni, nemaexistând nici o slăbiciune, atunci misa s-ar desființa. Însă dacă nu sunt toate pentru asta, atunci lasă, te rog, lucrul în mâna lui Dumnezeu, că altfel nu faci nimic bun. Nu spun acestea fiindcă aș vrea să restabilesc misa, ci o las în numele lui Dumnezeu. De aceea trebuie doar să fim cu luare-aminte și să predicăm, deoarece credința nu poate fi înlănțuită, nici îngrădită, nici legată prin reguli de vreun act²⁹. Acesta este principiul după care trebuie să vă conduceți. Prin astfel de tulburări și prin violență, nu vă veți putea duce planurile la bun sfârșit, o știu. Dacă însă o veți scoate la capăt, prin aceste reguli comune, atunci eu voi retracta tot ce am scris și am predicat. De asemenea nu vă voi susține și de aceea am și vrut să vă spun: Ce rău îți poate pricinui ea? Tu ai totuși credința ta curată și tare în Dumnezeu, iar misa nu îți poate face rău.

Așadar dragostea cere să ai compasiune față de cel slab. Așa au făcut toți Apostolii: Pavel, pe când a venit odată în Atena (Fapte 17.16 ș.u), așadar într-un oraș puternic, a găsit acolo în templu altare vechi și a mers de la unul la altul, privindu-le pe toate, însă nu a atins niciunul nici măcar cu un deget, ci s-a dus în piață și a zis că acelea nu sunt decât lucruri idolatre; i-a rugat să le abandoneze, dar nu a distrus vreunul prin forță. Și întrucât cuvântul le cuprinsese inimile, mulți au părăsit singuri acele altare și lucrurile s-au năruit de la sine, fără violență. Tot așa ar fi trebuit să se întâmple și aici: dacă aș fi văzut că ei țin misa, atunci le-aș fi predicat și i-aș fi avertizat că este o blasfemie înaintea lui Dumnezeu și că acest lucru Îl mânie. Dacă s-ar fi întors, i-aș fi câștigat, dar dacă nu, nu i-aș fi luat de păr ca să-i îndepărtez de ea, ci aș fi lăsat cuvântul să lucreze și m-aș fi rugat pentru ei. De vreme ce Cuvântul a făcut cerul și pământul și toate lucrurile (In. 1.3), același Cuvânt trebuie să lucreze și aici, iar nu noi, bieți păcătoși.

Pe scurt: voi predica, voi vorbi și voi scrie despre asta, dar nu voi constrânge pe cineva prin violență, deoarece credința trebuie îmbrățișată de bunăvoie, nu silit. Luați exemplul de la mine. Am fost împotriva indulgențelor și a tuturor papistașilor, însă fără nici o violență; am învățat, am predicat și am scris doar Cuvântul lui Dumnezeu, altceva n-am făcut. Iar în timp ce eu dormeam ori beam

²⁹ Cu sensul de lucrare, faptă. În text, WA 10/III, 17, 24.

bere cu Philipp³⁰ al meu sau cu Amsdorff³¹, acest cuvânt a vlăguit atât de tare papalitatea, cum un principe sau un împărat n-a putut-o nicidecum face. Eu nu am făcut nimic, cuvântul le-a săvârșit și le-a rânduit pe toate. Dacă aș fi vrut să acționez prin forță, aș fi adus țara germană într-o mare baie de sânge; da, la Worms³² aș fi putut provoca un joc, încât nici împăratul nu ar mai fi fost în siguranță. Însă ce ar fi ieșit? Ar fi fost un joc de nebuni. Am stat însă liniștit și am lăsat Cuvântul să lucreze.

Ce credeți voi că gândește diavolul când lucrurile se fac prin violență și tulburare? El șade în fundul iadului și gândește: O, cum îmi fac nebunii jocul acum, atât de bine! Însă îl facem să sufere dacă noi propovăduim Cuvântul și îl lășăm să lucreze, fiindcă acesta este atotputernic, cuprinde inimile și dacă ele sunt câștigate, atunci lucrurile vor cădea de la sine.

Un exemplu simplu: Demult au fost dispute între creștinii dintre iudei și creștinii dintre păgâni, din pricina Legii lui Moise privind circumcizia: (I Cor. 7.18 ș.u.): unii voiau să o țină, alții nu. Atunci a venit Pavel și a predicat că o pot ține sau nu, dar nu s-a făcut nici o regulă din asta și nu a devenit obligatorie, ci a fost lăsată la libertatea fiecăruia; fie că o țineau, fie că nu, nu era nici o primejdie. Lucrurile au mers așa până în vremea lui Ieronim, care a venit și a vrut să o interzică, făcând regulă și lege: Trebuie să fie abolită. Apoi a venit Sfântul Augustin și a fost de părerea Sfântului Pavel: legea poate fi ținută sau nu. Sfântul Ieronim era foarte departe de părerea lui Pavel și cei doi doctori s-au ciocnit cap în cap; când a murit Sfântul Augustin, Ieronim a reușit să o înlăture. Apoi au venit papii care au

---

³⁰ Este vorba despre Philipp Melanchthon (1497-1560) pe numele său real Schwarzterdt, profesor la Universitatea din Wittenberg și prieten foarte apropiat al lui Martin Luther. Se pare că Melanchthon a învățat teologie de la Luther, iar acesta și-a îmbunătățit cunoștințele de limbă greacă datorită prietenului său, care i-a fost și colaborator la traducerea Bibliei. Preluând primele idei reformatoare de la Luther, Melanchthon devine el însuși un reformator original, dând un nou impuls și o nouă direcție teologiei și educației. Împreună cu Luther a formulat Confesiunea Augustana (*Confessio Augustana*) prezentată la dieta imperială de la Augsburg din 1530. Cf. *Das Luther-Lexikon*, hg. v. Volker Leppin und Gury Schneider-Ludorff, Verlag Bückle & Böhm, Regensburg, p. 476-479.

³¹ Nikolaus von Amsdorf(f) (1483-1565), nepotul lui Johannes von Staupitz, care i-a fost mentor lui Luther, a fost profesor la Universitatea din Wittenberg, prieten și colaborator al lui Luther. L-a însoțit pe acesta la dezbaterile din Leipzig (1519), ca și la Dieta din Worms (1521). Mai târziu a fost trimis de către Luther în misiunea de reformare a Bisericii în Magdeburg (1524) și a devenit episcop de Naumburg-Zeitz (1542). *Das Luther-Lexikon*, p. 57-58.

³² Călătoria spre Dieta din Worms, unde fusese chemat să-și retracteze învățăturile, a fost o „adevărată procesiune triumfală”, Luther fiind invitat să predice în localitățile pe care le-a traversat (2-16 aprilie 1521). Atmosfera favorabilă lui Luther s-a păstrat și în Worms (17-25 aprilie 1521), unde se anunțase că 400 de cavaleri stăteau gata să intervină militar în favoarea sa și a Reformei. De asemenea unii dintre nobili i-au oferit protecție militară. În Saxonia au avut loc demonstrații de susținere a reformatorului, fiind arse cărțile oponenților săi. Volkmar Joestel, *Martin Luther, Rebel and Reformer: A Biographical Sketch*, 4.th edition, Lutherstadt Wittenberg, Drei Kastanien Verlag, 2013, p. 29-31.

vrut să adauge și ei ceva și au făcut legi: de la o lege s-a ajuns la mii de legi încât ne-au copleșit cu ele. Tot astfel se întâmplă și aici: o lege va da naștere la două legi, două o vor determina pe a treia ș.a.m.d.

Este îndeajuns acum despre aceste lucruri care sunt obligatorii. Să fim cu luare-aminte ca prin nelegiuirile noastre să nu ducem la rătăcire conștiințele slabe de dragul cărora a murit Hristos ca și de dragul nostru, după cum învață Sfântul Pavel clar în Romani. Să-I dăm slavă lui Dumnezeu și să-I mulțumim.

***A treia predică a Dr. Martin Luther
din marțea de după Duminica Invocavit³³
(11 martie 1522)***

Am auzit, dragi prieteni, despre lucrurile care sunt obligatorii și necesare, care trebuie așa să se întâmple și nu altfel. Numesc obligatorii toate cele ce sunt poruncite sau oprite de Dumnezeu și pe care înalta sa Majestate le-a rânduit astfel. Misele ținute prin unghere sau misele private trebuie să fie abolite. Însă pentru aceasta nu trebuie să luăm pe nimeni de păr sau să-l târâm cu forța, fiindcă eu nu pot mâna pe nimeni către cer, lovindu-l cu ciomagul. Despre acestea am vorbit destul de deslușit. Cred că ați înțeles.

Acum urmează lucrurile care nu sunt obligatorii, ci sunt lăsate de Dumnezeu la libera alegere, spre a fi sau nu ținute, precum sunt: a te căsători sau nu, a renunța sau nu la icoane, a te călugări sau nu, ieșirea monahilor și a monahiilor din mănăstire, a mânca sau nu carne în zi de vineri. Aceste lucruri sunt la libera alegere și nu trebuie să fie interzise de către nimeni; dacă însă sunt interzise, este nedrept, fiind împotriva rânduiei lui Dumnezeu. Da, Sfântul Pavel îi numește (pe cei ce le interzic, n.tr.) draci și învățătura lor învățătura vremurilor din urmă, când zice: „În vremurile din urmă oamenii vor cădea de la credință și se vor lua după duhuri înșelătoare și după învățăturile demonilor, prin fățarnicia unor mincinoși, care sunt înfierăți în conștiințele lor” (I Tim. 4.1-2).

În lucrurile care sunt la libera alegere, precum este a te căsători sau nu, trebuie procedat așa: dacă poți să ții un asemenea lucru fără cârteală, atunci ține-l, dacă însă nu poți, lasă-l, ca să nu cazi într-un necaz și mai mare. Dar nu trebuie să se facă din aceasta o regulă generală, ci fiecare să fie liber. Așadar dacă un preot, un

³³ În WA 10/III, 21, apare cu titlul: „Ein ander Sermon D. M. Luthers: Am Dinstag nach Invocavit”. Luther vorbește despre lucrurile care au fost lăsate de Dumnezeu la libera alegere a omului (căsătoria, inclusiv a preoților, jurămintele monahale, imaginile sacre).

monah sau o monahie nu se poate înfrâna, ci își dorește o viață de familie, acela sau aceea să devină în mod liber soț sau soție, după cum îi îndeamnă conștiința, fără ca cineva să le poruncească sau să le interzică acest lucru. Dar pentru aceasta trebuie să cauți să fi echipat și înarmat, spre a putea rezista înaintea lui Dumnezeu și a lumii, când vei fi contestat și mai ales în ceasul morții înaintea diavolului. Nu este de ajuns să zici: Cutare și cutare a făcut acest lucru, vecinul meu a mâncat carne vinerea, de aceea am mâncat și eu. Nu contează nici dacă spui: Am urmat majorității, după cum ne-a predicat doctorul protopop Karlstadt³⁴, Gabriel³⁵ sau Michael³⁶. Nu, fiecare trebuie să stea pentru sine și să fie înarmat spre a se lupta cu diavolul: Tu trebuie să te bazezi pe un cuvânt puternic și limpede din Scriptură, ca să te poți apăra. Dacă nu-l ai, atunci nu poți izbândi, căci diavolul te va azvârli ca pe o frunză uscată. De aceea preoții care și-au luat neveste și călugărițele care și-au luat soți – spre eliberarea conștiințelor lor – trebuie să se așeze pe un cuvânt de netăgăduit din Scriptură. Astfel pot lua aminte la cuvântul Sf. Pavel despre care v-am spus mai devreme: „În vremurile din urmă oamenii vor cădea de la credință și se vor lua după duhuri înșelătoare și după învățăturile demonilor” – cred că Pavel a vorbit destul de lămurit – și „li se va porunci să nu se căsătorească și să se

---

³⁴ Andreas Bodenstein zis Karlstadt (1486-1541), doctor în Teologie și în Drept, profesor de teologie în Wittenberg, a cărui gândire teologică a fost marcată de jurisprudență, neoplatonism, kabbala și mistică medievală. A fost prezent alături de Luther la dezbaterile din Leipzig, unde au început să se contureze diferențele de viziune între cei doi. În contextul absenței lui Luther din Wittenberg, Karlstadt și-a asumat rolul de conducător al mișcării reformatoare. Poziția sa cu privire la reforme a fost radicală, exprimată în predici și în scrieri. Tezele sale despre voturile monahale au constituit baza dezbaterii pe această temă din iunie 1521 din Wittenberg. S-a remarcat ca un înverșunat iconoclast (a se vedea scrierea sa *Von Abtutung der Bilder und kein Bettler unter den Christen sein soll*, 1522). Diferența de concepție teologică și implicarea în declanșarea violențelor din oraș, au rupt prietenia dintre Luther și Karlstadt. *Das Luther-Lexikon*, hg. v. Volker Leppin und Gury Schneider-Ludorff, Verlag Bückle & Böhm, Regensburg, p. 335-336 și Bernard Lohse, *Luthers Theologie*, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen, 1995, p. 162-163.

³⁵ Gabriel (Didymus) Zwilling (1487-1558), membru al ordinului Augustinilor eremiți, pe care-l părăsește în 1521, este unul dintre cei ce și-au însușit rapid ideile de reformă. În timpul absenței lui Luther, conduce alături de Karlstadt mișcarea reformatoare din Wittenberg într-o direcție radicală. S-a remarcat prin predicile violente ținute în mănăstirea augustinilor, în urma cărora monahii au început să părăsească ordinul. După întoarcerea lui Luther, la îndemnul acestuia, Zwilling și-a recunoscut public erorile și a revenit la o atitudine moderată privind reformele (cf. *Luther-Lexikon*, p. 795).

³⁶ Michael Stifel (1487-1567), teolog, reformator și matematician, a fost colaborator și susținător al lui Luther. Din 1520 devenise pasionat de numerologie și sensurile ascunse în cartea Apocalipsei. Conform interpretării sale, papa Leon al X-lea era Antihristul, iar Luther, unul dintre îngerii din Apocalipsă. Pe baza calculelor a făcut și o predicție despre sfârșitul lumii (1533), care nu s-a împlinit, fiind arestat. A dus ideile reformatoare în Austria superioară și mai târziu a devenit profesor de matematică la Universitatea din Jena. <http://www-groups.dcs.st-and.ac.uk/history/Biographies/Stifel.html>.

ferească de mâncarea pe care Dumnezeu a creat-o” (1 Tim. 4.1). Diavolul nu poate dovedi, nici înghiți cuvântul, ci el va fi dovedit și înghițit de acesta.

Prin urmare, dacă vreun preot, vreun monah sau vreo monahie se află pe sine prea slabă, ca să țină castitatea, aceia să-și cerceteze conștiința. Dacă inima și conștiința lor sunt întărite, într-atât încât pot rezista și sunt siguri că nu se împotrivesc lui Dumnezeu, atunci se pot căsători cu conștiința împăcată și cu inima bucuroasă. Dare-ar Dumnezeu ca toți monahii și toate călugărițele să audă această predică, să înțeleagă și să fugă din mănăstiri cu toții și toate mănăstirile care sunt în lume să înceteze a mai fi, asta mi-aș dori. Acum însă ei nu au această înțelegere, fiindcă nimeni nu le predică despre acestea; aud că în alte părți unii au fugit din mănăstiri și ar vrea să urmeze exemplul acelor care însă sunt puternici și bine înarmați cu cuvinte din Scriptură, dar conștiințele lor nu sunt suficient de întărire și nu știu că este o chestiune de libertate și de rău. Este multă osteneală cu acești oameni, dar mai bine este să aibă conștiințe rele afară, decât înăuntru, fiindcă pe acești bieți oameni îi poți ajuta mai curând decât pe ceilalți. De aceea vă zic: Ceea ce Dumnezeu a lăsat liber, liber trebuie să și rămână. Dacă însă cineva ți le interzice, precum a făcut Papa, anticristul, aceluia nu trebuie să-i urmezi.

Cine poate face un lucru fără a-și pricinui vreun neajuns sieși, de ce să n-o facă? Pot foarte bine ca de dragul aproapelui meu și spre slujirea lui să port fes sau tonsură ca monahii, dacă acestea nu strică credinței mele. Așadar, iubiți prieteni, s-a spus destul de clar și cred că acum ar trebui să înțelegeți bine că nu trebuie să faceți din libertate o poruncă, să nu trageți concluzii așa de curând și să judecați, zicând: Acest preot și-a luat femeie, de aceea toți preoții trebuie să își ia femei. În nici un caz! Călugărul sau călugărița aceasta a plecat din mănăstire, de aceea trebuie să plece toți. În nici un caz! Acesta a ars icoanele, acela a distrus un crucifix, de aceea trebuie să le ardem și să le distrugem pe toate. În nici un caz, iubiți frați! Tot așa și invers, dacă zic: Preotul nu are femeie, de aceea trebuie ca nici un preot să nu se căsătorească. În nici un caz, fiindcă își iau femei cei ce nu pot ține castitatea, dar pentru cei ce pot rămâne în feciorie, este bine să se înfrâneze, fiindcă ei trăiesc după duh, iar nu după trup.

Monahii și monahiile nu trebuie să se neliniștească din pricina jurămintelor – jurământul fecioriei, al ascultării și al sărăciei pe care le depun monahii, cu toate că sunt destul de bogați – întrucât noi nu putem face legăminte împotriva poruncii lui Dumnezeu. Dumnezeu a lăsat căsătoria la libera alegere, iar tu, nebune, ai curajul de a face din această libertate un jurământ împotriva rânduiei lui Dumnezeu! De aceea lasă să rămână la libera alegere și nu fă din aceasta o obligație – jurământ aici, jurământ acolo – ele nu valorează, întrucât sunt împotriva poruncii și a ordinii lui Dumnezeu. Luați o pildă: Dacă aș jura să îl lovesc pe tatăl meu peste gură sau să îi iau cuiva ce-i al său, crezi tu că acest jurământ ar fi bineplăcut îna-

intea lui Dumnezeu? Prin urmare, pe cât de puțin ar trebui să țin acest jurământ de a-l lovi pe tatăl meu peste gură sau a-i lua cuiva ceea ce-i aparține, tot atât trebuie să țin castitatea impusă prin jurăminte, fiindcă Dumnezeu a rânduit altfel în ambele cazuri. Dumnezeu a rânduit ca eu să fiu liber, să mănânc pește sau carne și nu trebuie să fie nici o poruncă ori interdicție. De aceea toți cartuzienii, toți monahii și monahiile care sunt sub legile papei, se îndepărtează de rânduiala lui Dumnezeu și de libertatea pe care le-a dat-o El. Fiindcă ei nu știu să răspundă pozitiv acestei libertăți, ci rămân în rânduilele și regulile lor omenești, gândind că dacă mănâncă carne sunt osândiți. Așadar trebuie să înțelegem lucrurile pe care Dumnezeu le-a lăsat la libera alegere.

*Despre icoane*³⁷

Și acum să vorbim despre icoane. Cu icoanele este tot așa, ele nu sunt necesare, ci suntem liberi să le avem sau nu, cu toate că ar fi mai bine să nu le avem deloc, din pricina blestematului și nesuferitului abuz și a necredinței. A fost cândva o dispută mare privind icoanele între împăratul roman și papă. Împăratul³⁸ credea că deține puterea de a porunci scoaterea icoanelor, papa însă credea că ele trebuie să rămână. Din această pricină s-a vărsat sânge, iar papa a ieșit victorios asupra împăratului. Ei rătăceau însă amândoi, voind să facă un imperativ din ceea ce Dumnezeu lăsesse la liberă alegere. Dumnezeu nu poate suferi aceasta. Ai vrea tu să faci altfel decât a hotărât înalta Sa Majestate? În nici un caz, ci vei lăsa lucrurile așa.

Citiți în lege, la Exod 20 (v. 4): „Să nu-ți faci chip cioplit și nici un fel de asemănare a nici unui lucru din câte sunt sus în cer și din câte sunt jos pe pământ și din câte sunt în apele de sub pământ!”. Știu prea bine, dragi prieteni, că acesta este temeiul vostru. Să vedem acum, dacă potrivnicii noștri vor zice: Prima poruncă ne face să înțelegem că trebuie să ne închinăm numai lui Dumnezeu, iar nu vreunei imagini, după cum reiese clar și din textul ce urmează: „Să nu te închini lor, nici să le slujești”. Ei zic că închinarea este interzisă, nu facerea lor, făcând astfel ca temeiul vostru să se clatine și să devină nesigur. Tu însă zici: stă scris „Să nu-ți faci nici un chip (cioplit)”. Ei zic că de asemenea stă scris: „Nu trebuie să te închini”. Cine ar vrea acum, într-o astfel de incertitudine, să fie atât de îndrăzneț și să distrugă icoanele? Eu, nu.

Să mergem mai departe. Dacă ei zic: Noe, Avraam și Iacob n-au ridicat totuși altare? Cine poate tăgădui aceasta? Trebuie s-o recunoaștem. De asemenea: Oare

---

³⁷ În WA 10/III, 26, apare ca subtitlu: „Von Bildnissen”.

³⁸ Leon al III-lea Isaurianul (717-741), care în 717-718 salvase Constantinopolul de la cucerirea arabă, a interzis în 730 printr-un edict imperial cultul icoanelor. A se vedea pe larg în Eugen Răchiteanu, *L'icona: Sentiero tra visibile e invisibile*, Edizioni Polistampa, 2005, p. 41 ș.u.

Moise nu a ridicat un șarpe din bronz în pustie? (Num. 21.9) Ce mai poți să spui atunci, că Moise ne-a interzis să ne facem o imagine, dar el însuși și-a făcut una? Eu cred că un șarpe este totuși o imagine. Ce-am putea răspunde? Mai departe nu citim oare că doi heruvimi cu aripi au fost așezați pe Chivotul Legământului tocmai în Templu? Cum, tocmai în locul în care numai lui Dumnezeu I se aduce închinare? Cum poți tu atunci să fii atât de îndrăzneț și să deduci din acest text că icoanele trebuie să fie distruse și aruncate? De aceea trebuie să recunoaștem că putem face imagini și să le avem, dar să nu ne închinăm lor, iar dacă ne-am închina lor, atunci acele imagini trebuie distruse și desființate, dar nu prin tulburare și nelegiuire, ci autoritățile trebuie să poruncească aceasta. Așa a făcut regele Iezechia, când a distrus șarpele de aramă înălțat de Moise (IV Regi, 18.4).

Acum cine ar fi atât de îndrăzneț încât, dacă i s-ar cere un răspuns, să zică: Da, ei, papistașii s-au închinat icoanelor, de aceea am pricinuit distrugerea lor, ca regele Iezechia. Ei vor replica: Ești tu omul care trebuie să ne învinovățească, că ne-am închinat icoanelor? Cum poți vedea în inimile noastre? Cum poți ști dacă ne-am închinat lor sau nu? Credeți că ar recunoaște, deși este adevărat? Nu-i putem determina să recunoască. Uitați-vă numai cum au reacționat când eu am respins faptele (săvârșite) fără credință. Ei zic: Crezi tu că noi nu avem credință sau că facem faptele fără credință? Apoi mai mult nu pot să-i constrâng, ci trebuie să tac, căci nu le pot da apă la moară. De aceea ar fi trebuit să li se fi predicat că icoanele nu sunt nimic, că nu aducem nici o slujire lui Dumnezeu dacă le ridicăm. Așa ar fi trecut de la sine.

Precum am făcut eu, așa a făcut și Pavel în Atena. El s-a dus în templul lor și a privit la idolii și la imaginile lor, însă nu a lovit pe nimeni, ci a pășit în mijlocul pieței și i-a certat pe atenieni pentru superstițiile lor și pentru slujirea idolatră. A predicat împotriva idolatriei (Fapte 17.22 ș.u.), dar nu a distrus nici o imagine prin violență. Tu vrei însă să mergi și să instigi mulțimea, să distrugi altarele și să arunci icoanele, provocând haos? Crezi că în acest fel desființezi icoanele? În nici un caz, așa le vei așeza și mai bine. Crezi că dacă ai dat jos icoanele în Wittenberg, le-ai dat jos și în Nürnberg și în întreaga lume? În nici un caz.

Sf. Pavel, după cum citim în Faptele Apostolilor, a călătorit într-o corabie, care purta zugrăvit sau sculptat semnul gemenilor Castor și Polux (Fapte 28.11). El însă n-a fost deranjat de acesta, nici nu l-a distrus, nici n-a întrebat nimic despre el, ci a călătorit mai departe, lăsându-l să stea unde era. Oare a fost nevoie ca Luca să descrie atât de exact semnul gemenilor? Fără îndoială că el a vrut să arate prin aceasta că lucrurile exterioare nu pot pricinui vreo pagubă credinței. Doar că inima nu trebuie să se agațe și nici să aibă încredere în ele. Acestea trebuie să le predicăm, să-i învățăm și să lăsăm Cuvântul să lucreze, după cum am spus. Cuvântul trebuie mai întâi să cucerească inimile oamenilor și să le lumineze. Nu noi

suntem cei care facem sau putem aceasta. De aceea Apostolii se laudă numai cu slujirea și cu oficiul (*ministerium*), iar nu cu rodul lucrării (*executio*). Destul acum despre aceasta³⁹.

***A patra predică a Dr. Martin Luther
din miercurea de după Duminica Invocavit⁴⁰
(12 martie 1522)***

Iubiți prieteni, am auzit zilele acestea despre chestiunile care sunt obligatorii și „trebuie” să fie, că misa ținută ca jertfă trebuie să fie desființată, apoi despre chestiunile care nu sunt „obligatorii”, ci la libera alegere, precum viața conjugală, călugăria și renunțarea la icoane. Ne-am ocupat până acum de cele patru chestiuni și am zis că în fiecare caz, trebuie să cârmuiască dragostea. Și îndeosebi în ce privește icoanele, am spus că trebuie să se renunțe la ele, dacă sunt adorate, în caz contrar, le putem tolera. Cât de mult aș vrea ca icoanele să fie totuși înlăturate în lumea întregă din pricina nenorocitului abuz, pe care nimeni nu-l poate nega. Căci cine așează o icoană în biserică, acela crede că aduce o slujbă bineplăcută lui Dumnezeu și face o faptă bună, prin care vrea să dobândească ceva de la Dumnezeu, ceea ce este curată idolatrie. Acesta este cel mai mare, cel mai important și cel mai puternic motiv pentru care icoanele trebuie înlăturate. Voi însă nu le-ați arătat aceste motive, ci pe cele mai ne semnificative.

Căci presupun că nu este nimeni aici sau poate doar puțini între voi care să nu înțeleagă că acel crucifix, care stă acolo, nu este dumnezeul meu, întrucât Dumnezeu meu este în Cer, ci acela este numai un semn de aducere-aminte a suferințelor Lui. Însă lumea este plină de alte abuzuri, căci cine ar așeza în biserică o icoană din lemn, din argint sau din aur, dacă n-ar gândi că prin aceasta aduce slujbă lui Dumnezeu? Credeți că ducele Frederic⁴¹, episcopul din Halle și ceilalți ar dona atât

---

³⁹ Într-o altă variantă de text: „Să ne oprim aici și să Îl rugăm pe Dumnezeu pentru milă”, WA 10/III, 30, 10.

⁴⁰ În WA 10/III, 30, cu titlul: „Ein Sermon durch M.L.: Mitwoch nach Invocavit gepredigt”. Predica tratează în continuare subiectul imaginilor sacre, apoi pe cel al postirii și al libertății creștine, exercitate corect în raport cu aproapele mai slab în credință.

⁴¹ Principele elector, Frederic cel Înțelept (1486-1525) era vestit colecționar de relicve. În anul 1509, colecția sa cuprindea 5.005 relicve. Acestea erau expuse o dată pe an, în Duminica Tuto- ror Sfinților, iar vizitatorii, care și donau ceva pentru conservarea bisericii castelului, primeau câte o indulgență pentru o sută de zile. În anii ce au urmat, numărul relicvelor din colecția principelui elec- tor a ajuns la 19.013. Proporțional a crescut și oferta indulgențelor, astfel că un credincios își putea reduce timpul din purgatoriu până la 1,9 milioane de ani. Martin Treu, *Martin Luther in Wittenberg*:

de multe icoane de argint sau din aur la Biserică dacă ar gândi că ele nu înseamnă ceva înaintea lui Dumnezeu? Da, de aceea, le și lasă. Totuși nici aceste motive nu sunt suficiente ca să distrugem și să ardem toate icoanele. De ce? Fiindcă trebuie totuși să recunoaștem că mai sunt încă oameni care încă nu sunt de acord și știu să folosească bine imaginile. Chiar dacă aceștia sunt puțini, nu putem și nu trebuie să condamnăm un lucru ce poate aduce folos bun chiar și unei singure persoane. Mult mai bine ar fi fost ca voi să fi predicat că icoanele nu sunt nimic; Dumnezeu nu le cere, iar omul nu aduce nici o slujbă bineplăcută lui Dumnezeu dacă umple fiecare ungher cu icoane din argint sau din aur. Ar face mai bine dacă ar da un gulden unui om sărac, decât lui Dumnezeu o imagine de aur, întrucât Dumnezeu a poruncit acest lucru. Dacă principii, episcopii și alții ar fi auzit acestea, icoanele ar fi fost abandonate de la sine, fără toată vâlva și răzmerița care se întâmplă deja.

De aceea trebuie să fim prevăzători, căci diavolul ne încearcă prin apostolii săi cei mai vicleni și mai perfizi și nu trebuie să mergem atât de departe, când există un abuz privind vreun lucru, încât să distrugem acel lucru, căci dacă am arunca toate lucrurile care sunt rău întrebuițate, atunci unde am ajunge? Dumnezeu i-a poruncit lui Moise: Nu trebuie să ne ridicăm ochii spre sori, ca să nu ne închinăm lor, întrucât ei sunt creați ca să slujească tuturor popoarelor (Deut. 4.19)⁴². Acum sunt mulți oameni care se închină soarelui, lunii și astrilor. Să aruncăm oare din această pricină stelele din cer sau să răsturnăm soarele și luna de pe bolta cerească? Nu, ci le vom lăsa. Mai departe: vinul și femeile duc omul la nenorocire și îl transformă într-un nebun. Prin urmare vom ucide toate femeile și vom vărsa tot vinul? Aurul și argintul fac mult rău, îl vom arunca prin urmare? Dacă vrem să înlăturăm pe cel mai teribil dușman al nostru, care este și cel mai păgubitor dintre toți, ar trebui să ne sinucidem, căci nu avem dușman mai păgubitor decât inima noastră, după cum zice profetul Ieremia: Inima omului „este mai vicleană decât orice și stricată” (17.9) ori cum s-ar zice: rea și nedreaptă și mereu alunecoasă. Iubiților, ce vrem să facem prin acestea? Nimic bun, ci răsturnăm totul cu susu-n jos. E clar că diavolul există, însă noi nu-l vedem.

Ar trebui să avem un cărbune foarte bun, dacă vrem să-l facem pe diavol negru, căci el poartă cu plăcere haine luminoase, când este invitat la slujbele Bisericii. Dar îl pot prinde, dacă întreb pe cineva care a pus multe icoane în biserică: Dragul meu, spune-mi, tu pui icoane în biserică deoarece crezi că aduci o slujire

Ein biografischer Rundgang, Stiftung Luthergedenkstätten in Sachsen Anhalt, Wittenberg, 2003, p. 14-15.

⁴² În traducerea românească: „Sau, privind la cer și văzând soarele, luna, stelele și toată oștirea cerului, să nu te lași amăgit ca să te închini lor, nici să le slujești, pentru că Domnul Dumnezeuul tău le-a lăsat pentru toate popoarele de sub cer”. (Deut. 4.19).

bineplăcută lui Dumnezeu? Dacă acela răspunde că da, atunci poți să tragi rapid concluzia că a săvârșit idolatrie prin faptul că a folosit rău icoana și practică ceva ce nu a poruncit Dumnezeu. El a nesocotit porunca lui Dumnezeu de a-i ajuta pe cei săraci. Cu toate acestea încă nu l-am prins, deși de fapt este prins, însă nu o va admite, ci va încerca să scape, zicând: Da, dar eu îi ajut și pe săraci. Nu pot să-i dau aproapei mele ajutor și în același timp să dăruiesc icoane? Ce am de pierdut din asta? Cu toate acestea, mai bine ar da un gulden unui om sărac decât cincizeci, șaiszeci, o sută de guldeni sau mai mult pe un lucru nefolositor. Dar el nu s-ar îngriji să așeze icoane în biserică, dacă n-ar crede că în acest fel aduce slujbă lui Dumnezeu.

De aceea, trebuie să recunosc: icoanele nu sunt nici una, nici alta, adică ele nu sunt nici bune, nici rele, le putem avea sau nu. Dar ce-a obținut diavolul de la voi, n-ar fi putut obține de la mine, fiindcă eu nu pot nega că cineva ar putea folosi corect imaginile. Dacă m-ar întreba careva, atunci ar trebui să mărturisesc că nici un lucru nu m-ar putea enerva și dacă ar fi numai un om pe pământ care ar folosi corect icoanele, atunci diavolul ar putea imediat trage concluzia împotriva mea: De ce condamni tu ceea ce cuiva îi poate încă folosi? El ar obține atunci biruința, iar eu ar trebui să i-o recunosc. Nu ar fi mers el atât de departe, dacă eu aș fi fost aici. Ne-a prins prin orgoliul nostru, cu toate că n-a adus nici o pagubă cuvântului lui Dumnezeu. Ați vrut să-l faceți pe diavol negru, însă ați uitat cărbunele și ați adus cretă în loc. De aceea trebuie să știm bine să folosim Scriptura la vreme potrivită, dacă vrem să îl combatem pe diavol. Este de ajuns despre aceste lucruri.

Despre mâncare⁴³

Acum vrem să mergem mai departe și să vorbim despre mâncarea de carne și cum trebuie să ne comportăm în această chestiune. Este adevărat că suntem liberi în ce privește orice fel de mâncare, fie carne, pește, ouă sau unt. Este adevărat că nimeni nu poate nega că Dumnezeu ne-a dat această libertate. Totuși trebuie să știm să ne folosim libertatea și în această chestiune, fiindcă într-un fel ne comportăm față de cei slabi și în cu totul alt fel față de îndărătnici. De aceea, fii atent cum se cuvine să îți folosești libertatea.

Mai întâi, dacă nu te poți lipsi fără să-ți faci rău sau dacă ești bolnav, atunci mănâncă liniștit, ce-ți cade bine, iar dacă cineva este deranjat, supere-se dac-o vrea. Și dacă s-ar supăra lumea întreagă, totuși tu nu păcătuiești prin nimic, întrucât Dumnezeu poate accepta aceasta, având în vedere libertatea. Sa cu care te-a binecuvântat și nevoia ta, care îți cere, tu neputându-te lipsi fără a-ți pune sănătatea în pericol.

---

⁴³ În WA 10/III, 36, apare ca subtitlul: „Von Speisen”.

În al doilea rând, dacă ar vrea să te constrângă cineva la aceasta, precum a făcut Papa prin legile sale nebunești – că nu trebuie să mănânci vinerea carne, ci pește, pește în perioada postului, iar nu ouă sau unt și așa mai departe – atunci nu trebuie în nici un fel să te lași abătut de la libertatea în care te-a așezat Dumnezeu, ci dimpotrivă, să-i faci în ciudă și să zici: Da, chiar dacă tu îmi interzici să mănânc carne și mergi până într-acolo încât schimbi libertatea mea în lege, am să mănânc în ciuda ta. Tot așa trebuie să faci cu toate lucrurile care sunt lăsate libere. Să luăm un alt exemplu: Dacă Papa sau altcineva ar vrea să mă constrângă să port fesul călugăresc, atunci voi lepăda fesul spre necazul lui; pentru că stă în voia mea liberă și atunci dacă îmi cade bine îl port, iar dacă nu, renunț la el.

În al treilea rând, sunt unii care încă sunt slabi în credință, care ar fi trebuit instruiți și atunci ar fi crezut ca și noi cu dragă inimă. Doar neștiința lor îi împiedică, dar dacă li s-ar fi predicat, precum ni s-a predicat nouă, ar fi fost una cu noi. Față de astfel de oameni buni la inimă, trebuie să ne comportăm diferit decât față de cei îndărătnici. Față de ei se cuvine să avem răbdare, să ne strunim libertatea, atâta vreme cât acest lucru nu ne aduce vreo pagubă ori primejdie, nici trupului, nici sufletului; de fapt este chiar indicat fiindcă așa le aducem fraților și surorilor noastre un mare folos. Dacă însă vrem să ne folosim libertatea în mod inutil, ba chiar cu nerușinare, spre necazul aproapelui nostru, atunci îl alungăm pe cel care cu timpul ar veni la credința noastră.

Așa a procedat și Pavel, când iudeii s-au necăjit pe el. Erau acolo oameni simpli, iar el a gândit: Ce le-ar putea strica, câtă vreme ei sunt iritați din pricina neștiinței lor? De aceea a lăsat ca Timotei să fie circumcis (Fapte 16.3). Dar ei voiau să se amestece și în Antiohia ca să fie circumscris și Tit, atunci însă Pavel li s-a împotrivit (Gal. 2.3) și în pofida tuturor nu a lăsat ca Tit să fie circumcis, ci și-a impus voința. Tot așa a procedat Sf. Pavel și cu Sf. Petru în Antiohia când acesta, prin libertatea sa, a adus în inimile celor simpli o falsă înțelegere și îndoială prin comportamentul său; fiindcă, venind la păgâni, a mâncat cu ei carne de porc și cârnați și când s-a dus la iudei, s-a abținut de la mâncare și nu a mâncat ca mai înainte (Gal. 2.11 ș.u.). Atunci cei dintre păgâni care veniseră la credință au gândit: O, vai, nu trebuie să mai mâncăm carne de porc, ci să ținem Legea ca iudeii. Dar Pavel a înțeles că purtarea lui făcea rău libertății evanghelice. Atunci i-a vorbit lui Petru în public și i-a dat o lecție apostolică, zicând: „Dacă tu, care ești iudeu, trăiești ca un păgân, iar nu ca un iudeu, de ce constrângi pe păgâni să trăiască evreiește?” (Gal. 2.14). Prin urmare, se cuvine ca și noi să trăim asemenea și să folosim libertatea noastră la vreme potrivită, ca să nu distrugem libertatea creștină și să supărăm pe frații și pe surorile noastre, care încă sunt slabi în credință și nu cunosc această libertate. Despre aceasta este destul.

***A cincea predică a Dr. Martin Luther
din joia de după Duminica Invocavit⁴⁴
(13 martie 1522)***

Am auzit despre lucrurile care sunt obligatorii, cum ar fi abolirea misei ținute ca jertfă, întrucât aceasta este împotriva credinței; totodată ați auzit și despre cele ce nu sunt obligatorii, ci libere, precum despre monahi că pleacă din mănăstiri, despre căsătoria preoților și despre imagini, cum trebuie să ne comportăm cu ele, încât să nu facem vreo îndatorire sau vreo regulă din asta, nici să silim pe cineva către ele, ci să lăsăm doar cuvântul lui Dumnezeu să lucreze. Acum vrem să vedem cum trebuie să ne comportăm cu cea mai măreață dintre Taine și anume, Taina Euharistiei⁴⁵.

Ați auzit adesea că am predicat împotriva legii nesocotite a Papei privind această Taină. Printre altele, a poruncit că nicio femeie nu se cuvine să spele pânza altarului, pe care a stat Trupul lui Hristos, decât dacă este călugăriță curată și atunci doar dacă pânza a fost spălată mai întâi de către un preot curat sau de către un monah. Tot așa dacă un laic a atins cu mâinile Trupul lui Hristos, aceluia trebuie să i se taie degetul sau să i se frece pielea cu o cărămidă⁴⁶. Însă dacă o slujnicuță s-a culcat cu un cleric despuiat, atunci Papa închide ochii și lasă să se întâmple. Dacă ea rămâne însărcinată și naște un copil, permite și asta, dar atingerea de pânza altarului și de Taină, n-o admite. Dacă însă un preot le apucă oricum, acela poate s-o facă. Despre lucrurile acestea am predicat destul și astfel am făcut public

---

⁴⁴ În WA 10/III, 40, apare cu titlul: „Ein Sermon vom Sacrament. D. M. L. Donnerstag nach Invocavit”. Predica tratează despre Taina Euharistiei (das Sakrament des Abendmahls) pe care Luther o numește în general „Taina” (das Sakrament).

⁴⁵ Am folosit termenul „Euharistie” pentru a traduce germanul „Abendmahl” care apare în Martin Luther *Ausgewählte Schriften: Aufbruch zur Reformation*, Herausgegeben von Karin Bornkamm und Gerhard Ebeling, erste Auflage 1982, p. 292 precum și în *Ich kann keinen gen Himmel treiben: Martin Luthers Invokavitpredigten vom März 1522*, Eine Textsammlung, herausgegeben und kommentiert von Volkmar Joestel und Friedrich Schorlemmer, Wittenberg, Stiftung Luthergedenkestätten in Sachsen-Anhalt, 2. Aufl. 2007, p.29. În WA 10/III, 40-42, 4 cuvântul folosit este „Sacrament”: „Ein Sermon vom Sacrament”. Termenul „Euharistie” apare și în traducerea în românește ale textelor lui Luther, realizate de Petru Forna. A se vedea de ex. „Taina Euharistiei” în tratatul „Despre robia babiloniană a Bisericii”, în Martin Luther, *Scrieri*, vol. I, Cluj-Napoca, Editura Logos, 2003, p. 188. De altfel, Luther explicând sensul Tainei, folosește cuvântul grecesc, în tratatul *Despre faptele bune*: „Și atunci vin slava și mulțumirea, pornite dintr-o inimă blândă, tocmai de aceea slujba chemându-se pe grecește *eucharisia*”, în Martin Luther, *Scrieri*, vol. II, Cluj-Napoca, Editura Logos, 2006, p. 133 etc.

⁴⁶ „...dem musste man die finger beschneiden oder mit eim ziegelstein die haut abreiben”, WA 10/III, 41, 28.

și am arătat clar că nu este nici un păcat să te abați de la legea și porunca necugetată a Papei, iar un laic nu păcătuiește dacă atinge cu mâinile potirul sau trupul lui Hristos. Pentru aceasta trebuie să Îi mulțumiți lui Dumnezeu că ați ajuns la o cunoștință așa de mare, care le-a lipsit multor oameni de seamă.

Dar acum voi mergeți mai departe și sunteți mai nesăbuiți decât Papa, crezând că „trebuie” să apucați Taina cu mâinile, vrând prin aceasta să dovediți că sunteți buni creștini. V-ați comportat grosolan față de Taina care este comoara noastră cea mai mare, încât n-ar fi fost nici o minune dacă tunetul și fulgerul v-ar fi făcut una cu pământul. Pe toate celelalte încă le-ar mai fi putut răbda Dumnezeu, însă comportarea aceasta grosolană, El nu o poate răbda; căci ați făcut o constrângere și o regulă generală din asta, încât fiecare trebuie să meargă și să ia Taina, Trupul și Sângele lui Hristos, cu mâinile, fără pic de sfială și fără teamă. Și dacă nu veți înceta cu asta, atunci nu este nevoie de vreun împărat și de nimeni altcineva ca să mă alunge de la voi; cu siguranță, voi pleca eu singur și îndrăznesc să zic pe șleau: Nici un dușman de-ai mei, oricât de mult rău mi-a făcut, nu mi-a pricinuit mai multă suferință decât mi-ați pricinuit voi, prietenii mei, prin acest lucru.

Dacă vreți ca atingând cu mâinile Taina, să fiți socotiți buni creștini și să vă făliți înaintea oamenilor, atunci să știți că Irod și Pilat au fost cei mai buni creștini, pentru că ei au atins Trupul lui Hristos, când au lăsat să fie crucificat și ucis. Nu, iubiți prieteni, Împărăția lui Dumnezeu nu constă în lucruri exterioare, pe care să le poți atinge și simți, ci în credință⁴⁷.

Da, poți zice: Noi trăim și trebuie să trăim conform Scripturii. Dumnezeu a instituit Taina în așa fel încât noi trebuie să o luăm cu mâinile, fiindcă a zis: „Luați, mâncați; acesta este Trupul Meu” (Mt. 26.26). Răspuns: Cu toate că sunt sigur că ucenicii Domnului au luat Taina cu mâna și admit că tu poți să faci aceasta fără păcat, nu pot totuși constrânge pe cineva să facă aceasta și nici să susțin, râcâind în jar, că așa ar trebui. Motivul: Dacă diavolul, care ne caută cu viclenie, va zice: Unde ai citit tu în Scriptură că „nehmen” înseamnă „a apuca cu mâinile”? Și într-adevăr cum să îl contrazic când el îmi citează opusul din Scriptură și dovedește că „a lua” nu înseamnă numai „a primi cu mâinile”, ci „a lua într-un alt fel la sine”? Și zice: Ascultă, ucenicule, nu este oare folosit cuvântul „a lua” în cele trei Evanghelii⁴⁸, când se arată că Domnul a „luat” fiere și oțet? Trebuie să recunoști că nu cu mâinile a atins sau a luat, întrucât era pironit pe cruce. Cuvântul acesta este un argument puternic împotriva mea. Mai departe el îmi aduce alt cuvânt: „Și i-a luat frica pe toți”⁴⁹. Aici trebuie să admitem că frica n-are mâini. Atunci trebuie să

⁴⁷ Luca 17.20; Rom. 14.17; I Cor. 4.20.

⁴⁸ Mt. 27.34; Mc. 15.23; Lc. 23.36.

⁴⁹ În text, în limba latină: „Et accepit omnes timor” WA 10/III, 44, 6-7. Cf. Lc. 7.16.

conchid și să recunosc, chiar dacă nu vreau, că „a lua” nu înseamnă doar „a prinde cu mâinile”, ci și a aduce către mine în toate felurile în care se poate întâmpla.

Prin urmare, iubiți prieteni, trebuie să stăm pe un fundament puternic, ca să putem rezista încercărilor venite de la diavol⁵⁰. Cu toate că nu ați făcut niciun păcat că ați luat cu mâinile Taina – recunosc – zic însă: Nu ați făcut nicio faptă bună, câtă vreme ați iritat întreaga lume, pentru care tradiția este ca întru tot cinstita Taină să se ia din mâinile preotului. Pentru ce nu vrei să le slujești celor slabi în credință și să îți strunești libertatea, de vreme ce nu-ți aduce nici un folos dacă faci aceasta și nici nu îți strică dacă renunți?

De aceea, nu trebuie introdusă nicio înnoire, așa cum s-a întâmplat la voi, dacă Evanghelia nu este predicată minuțios și cunoscută deplin. Deci, iubiți prieteni, să ne purtăm cu prudență și cu înțelepciune înaintea lui Dumnezeu, căci El nu poate suferi batjocura. Sfinții pot încă răbda batjocura, însă cu Dumnezeu este cu totul altfel. Renunțați la acest abuz și regulă, vă rog eu.

Despre cele două forme ale Tainei⁵¹

Acum vrem să vorbim puțin și despre cele două forme ale preacinstitei Taine a Trupului și Sângelui lui Hristos. Oricât aș susține că este necesar ca Taina să se ia în ambele forme potrivit cuvintelor de instituire ale lui Hristos, Domnul nostru cel iubit, după cum le prezintă clar cele trei evanghelii și Sf. Pavel, nu trebuie totuși să facem din asta, așa de curând și dintr-o dată, o obligație și o regulă generală. Ci mai degrabă să propovăduim cuvântul, să-l practicăm și să-l predicăm și să încredințăm apoi urmările Cuvântului, lăsând fiecăruia libertatea în această chestiune. Dacă nu se întâmplă astfel, atunci va deveni un lucru exterior și o ipocrizie. Aceasta vrea și diavolul. Dacă însă am lăsa cuvântul liber și nu l-am lega de nici o lucrare, el ar mișca astăzi pe unul, mâine pe altul, ar cădea adânc în inimile lor și le-ar cucerii. Astfel el își face lucrarea în tăcere și cu înțelepciune, încât nimeni nu-și va da seama cum s-a întâmplat totul.

Am aflat cu bucurie, după cum mi s-a scris, că unii de aici au început să ia Taina în ambele forme. Ar fi trebuit să lăsați să rămână după tradiție și să nu transformați aceasta într-o lege. Ați făcut însă o harababură și mergeți cu capul înainte și vreți să forțați pe fiecare către acest lucru. Iubiți prieteni, veți da greș. Fiindcă dacă vreți să fiți priviți ca buni creștini înaintea tuturor, pentru că atingeți Taina cu mâinile și îl luați în ambele forme, atunci pentru mine sunteți creștini răi: în acest fel ar putea fi și o scroafă creștin, că are un rât destul de mare încât ar putea să ia Sacramentul, spre a fi văzută.

⁵⁰ Cf. Ef. 6:11.

⁵¹ În WA 10/III, 45, apare ca subtitlul: „Von beiderlei gestalt des Sacraments”.

De aceea comportați-vă bine și prudent cu lucrurile cele mari. Iubiți prieteni, aici nu încape vreo batjocură: dacă vreți să-mi urmați, abandonați aceasta. Dacă însă nu vreți să-mi urmați, atunci nu e nevoie ca cineva să mă alunge de la voi; voi pleca negreșit și mi-ar părea rău că am predicat vreodată aici. Celelalte lucruri pot fi tolerate, însă acesta nu pot fi trecute cu vederea, fiindcă ați mers atât de departe, încât se poate spune: Da, în Wittenberg sunt creștini buni, căci ei iau Taina cu mâinile și ating potirul, apoi se duc și se îmbată cu vinars. În acest fel, oamenii slabi, dar bine intenționați, care ar fi venit la noi, dacă li s-ar fi predicat atât de mult ca nouă, sunt alungați.

Dacă este însă acum cineva atât de absurd, încât să vrea să atingă Sacramentul cu mâinile, acela să-l ia acasă și să îl atingă până se satură. În public însă să se abțină, în primul rând pentru că nu-i strică, apoi pentru că astfel ar evita iritarea care i-a ridicat împotriva noastră pe frații, pe surorile și apropiații noștri, care acum sunt atât de mânioși pe noi, încât ar voi să ne ucidă. Pot să o spun că dintre toți dușmanii care mi-au stat până acum împotriva, nici unul nu mi-a adus atât mahnire ca voi. Pentru astăzi este destul, mâine vom vorbi mai departe.

***A șasea predica a Dr. Martin Luther
din vinerea de după Duminica Invocavit⁵²
(14 martie 1522)***

Până acum am vorbit despre lucrurile fundamentale și am ajuns la Sfânta Taină a Trupului și Sângelui lui Hristos, despre care am spus câte ceva ieri. Astăzi vrem însă să spunem mai multe și anume, cum trebuie să se poarte omul față de Taină și cine este vrednic să o primească.

Mai întâi este absolut necesar ca inima și conștiințele voastre să fie bine lămurite spre a face distincția între primirea externă a Sfintei Taine și cea internă sau duhovnicească. Primirea trupească sau externă este cea prin care un om primește Trupul și Sângele lui Hristos cu gura sa și toți oamenii pot prea bine să o primească în acest fel, fără credință și fără dragoste. Însă un creștin nu face vreodată lucrul acesta. Dar dacă un creștin ar face-o, atunci și șoarecele ar fi creștin, întrucât el poate mânca pâinea și poate de asemenea bea din potir. Este un lucru atât de simplu de făcut. Primirea interioară, duhovnicească și dreaptă a Sfintei Taine este cu totul altceva, întrucât ea nu constă numai într-o primire trupească a Trupului și Sângelui lui Hristos, ci constă în exercițiu, în practică și în roade.

⁵² În WA 10/III, 48, apare cu titlul: „Sermon. M. Luthers gepredigt. Freitag nach Invocavit”. Luther continuă să vorbească despre Taina Euharistiei, arătând cine și în ce condiții este vrednic să o primească.

Vom spune mai întâi că primirea Tainei se petrece în credință și este interioară. Noi creștinii nu avem alt semn exterior prin care să ne deosebim de ceilalți, decât Sfânta Taină a Cinei și Botezul. Fără credință însă, primirea exterioară a acestei Taine nu înseamnă nimic. Credința trebuie să fie prezentă acolo, umplând de vrednicie primirea exterioară și pe noi să ne facă bineplăcuți înaintea lui Dumnezeu; altfel este doar o mare amăgire și un spectacol exterior. Creștinismul nu constă în aceasta, ci numai în credință, care nu trebuie legată de vreo faptă externă.

Credința, pe care toți trebuie să o avem, dacă vrem să mergem cu vrednicie spre Sfânta Taină, depinde și constă în a crede cu tărie că Hristos este Fiul lui Dumnezeu, care a luat asupra Sa toate păcatele și fărădelegile noastre și prin suferința și moartea Sa pe cruce a adus satisfacție veșnică înaintea lui Dumnezeu Tatăl. El este cel care acum stă neîncetat în fața lui Dumnezeu și ne împacă cu El, fiind mijlocitorul și solitorul nostru. Cel ce are această credință este vrednic să primească Sfânta Taină, adică Trupul și Sângele lui Hristos. Unui astfel de om care crede cu tărie, nici păcatul, nici moartea, nici iadul ori diavolul nu-i mai pot pricinui vreun rău. De ce? Fiindcă Dumnezeu este ocrotitorul și sprijinitorul său. Aceasta este comoara inestimabilă, ce ni s-a dăruit în Hristos, pe care nici un om nu o poate exprima în cuvinte și nici o inimă omenească nu o poate cuprinde, ci doar credința o poate pricepe.

Dar nu toți oamenii au o asemenea credință. De aceea nu trebuie să se facă vreo regulă comună în ce privește această Taină, cum a făcut „întru tot sfințitul părinte” Papa, cu legile sale nesăbuite, când a poruncit ca toți creștinii să ia Sfânta Taină o dată pe an, de Sărbătoarea Paștilor, iar cine nu merge, acela să fie pedepsit, nemaifiind îngropat în cimitirul bisericii. Nu este aceasta o poruncă cu totul nesocotită așezată de Papă? De ce? Fiindcă noi nu suntem toți egali, nu avem toți aceeași credință, unul are o credință mai puternică decât celălalt. Din această cauză este imposibil să fie așezată o regulă comună în această privință.

De aici puteți acum trage concluzia ușor că tot anul nu se săvârșesc păcate mai mari și nici blasfemie mai înfricoșătoare decât în perioada Paștilor, numai din pricina acestei porunci necreștinești, prin care lumea este obligată să ia Sfânta Taină. Dacă ai pune la un loc toate jafurile, cămătăria, curvia și alte păcate, apoi acest păcat le întrece pe toate și tocmai atunci când totul strălucește mai frumos și mai sfânt. De ce? Papa nu poate vedea în inima nimănui dacă are sau nu credință. Cum pot ști eu dacă tu crezi că Hristos te întâmpină și pregătește pentru tine tot ce are, chiar și Sângele Său și îți zice: Vino, nu e niciun pericol, toți acești dușmani nu îți vor face rău; diavolul, moartea, păcatul și toate creaturile stau înapoia ta; dacă tu Mă ai pe Mine, nu te pot birui; Eu merg înaintea ta și voi fi sprijinitorul tău, ai încredere în Mine și agață-te de Mine. Cine crede acestea, aceluia nici diavolul,

nici iadul, nici păcatul, nici moartea nu-i pot pricinui vreun rău. Dacă Dumnezeu se luptă pentru acela, ce-i pot face?

Cine are o asemenea credință, acela este pregătit să ia cu vrednicie Taina ca pe o asigurare, ca pe o pecete sau ca pe un semn al promisiunii și acceptării dumnezeiești. Dar nu avem toți o asemenea credință. Dacă ar avea-o măcar o zecime dintre creștini! Mai ales de aceea nu trebuie să facem o regulă comună din *când anume* și *cât de des*, nici să meargă cineva spre această Sfântă Taină fără discernământ, întrucât asemenea comoară bogată, inestimabilă, cu care ne-a copleșit Dumnezeu, din mila Sa, nu poate fi la îndemâna tuturor, ci numai a acelor care trec prin suferințe, fie trupești, fie sufletești: trupești datorită prigoanei oamenilor, sufletești datorită deznădejdilor conștiinței; exterioare sau interioare – de la diavol, când el face inima ta slabă, temătoare și deznădăjduită, încât nu mai știi care e relația ta cu Dumnezeu, azvârlindu-ți în față păcatele și tulburându-te. Vezi, atunci trebuie să te împărtășești de această comoară scumpă și neprețuită. Da, fii sigur că deja ai și primit-o, întrucât Dumnezeu vrea să locuiască în astfel de inimi înspăimântate și frământate după cum zice profetul Isaia⁵³ și David în Psaltire⁵⁴. Fiindcă cine și-ar dori un scut, un sprijin și un ocrotitor, dacă nu simte în sine nici un conflict, dacă nu suferă din cauza păcatelor sale și nu este chinuit de ele zi de zi? Prin urmare, cine nu simte în sine acestea, nu este încă pregătit să se împărtășească. Numai un om înfometat și doritor voiește această hrană și ea se duce bucuros doar într-un suflet flămând, care zilnic se luptă cu păcatul și vrea să scape de el. Cel ce nu simte încă așa, acela să se abțină pentru o vreme de la această Taină, întrucât hrana aceasta nu vrea să meargă într-o inimă sătulă și plină; dacă ajunge însă într-un astfel de suflet, atunci este vătămătoare. De aceea, dacă simțim în noi astfel de suferințe ale conștiinței și goliciune a inimii noastre deznădăjduite, atunci să ne apropiem cu toată smerenia și venerația și să nu alergăm fără noimă, fără teamă și fără smerenie. Noi însă nu suntem tot timpul pregătiți: astăzi am harul pentru asta și sunt pregătit, mâine însă, nu; da, se poate întâmpla ca o jumătate de an să nu am nici o chemare și nici o dispoziție pentru aceasta.

De aici, trebuie să concludem, reținând că cel mai bine pregătiți pentru această Taină sunt cei ce sunt tulburați permanent din pricina păcatelor lor, din pricina morții și a diavolului, aflându-se neîncetat în luptă cu acești dușmani. Acestora este cel mai potrivit să li se dea Sfânta Taină și lor le este de cel mai mare folos, ca să rămână fermi și să creadă că dușmanii aceștia nu le pot pricinui rău, întrucât ei Îl au în ei pe El, Cel care este atotputernic și ne poate izbăvi de toată nenorocirea, frica, slăbiciunea și mâhnirea.

⁵³ Cf. Is. 66.2.

⁵⁴ Cf. Ps.50.18.

Astfel a făcut Hristos când a instituit întru tot binecuvântata Taină. Mai întâi i-a înspăimântat peste măsură pe ucenicii Săi și le-a zguduit inimile, când le-a zis că vrea să plece de la ei (Mt. 26.2) – ceea ce pentru ei era foarte dureros – și apoi când le-a zis: „Unul dintre voi mă va trăda” (Mt. 26.21). Credeți că aceasta nu i-a atins la inimă? Cu siguranță că ei au primit cuvintele cu toată teama și au șezut acolo ca și când cu toții ar fi fost trădătorii lui Dumnezeu. Inimile lor au început să se frământeze și se aflau într-o stare de teamă teribilă, pentru că fiecare putea fi unul dintre trădătorii Celui de la care primiseră atâtea binefaceri, care se purtase cu ei atât de prietenește și de părintește ca nici un alt tată cu fiii săi, vreodată. Și i-a făcut pe toți să se cutremure, să se tulbure și să se mâhnească. Atunci El a instituit întru tot binecuvântata Taină spre a-i mângâia și a-i îmbărbăta, că această pâine este mângâiere pentru cei întristați, medicament pentru cei bolnavi, viață pentru cei ce mor, hrană pentru cei înfometați și o imensă comoară pentru toți cei sărmani și în nevoie.

Este destul pentru acum despre administrarea acestei Taine, când aveți nevoie de ea și cine să o ia cu folos. Cu acestea, vă încredințez lui Dumnezeu.

***A șaptea predică a Dr. Martin Luther
din sâmbăta de dinaintea Duminicii Reminiscere⁵⁵
(15 martie 1522)***

Ieri ați auzit despre folosul acestei sfinte și preabinecuvântate Taine a Trupului și Sângelui lui Hristos, despre cine este pregătit corect pentru ea, adică aceia în care se află frica morții, cei ce sunt ispitiți de diavol, cei ce au conștiințele întristate și deznădăjduite și se tem de păcat și de iad. Toți aceștia merg cu vrednicie către această hrană, spre întărirea credinței lor slabe și spre îmbărbătarea conștiințelor lor mâhnite. Aceasta este administrarea și practica corectă a acestei Taine a Trupului și Sângelui lui Hristos. Astfel, cine nu se simte pregătit, acela să amâne, până când Dumnezeu îl atinge prin cuvântul Său și îl mișcă spre ea.

Acum vrem să vorbim despre roada acestei Taine, care este dragostea: ca noi să o arătăm față de aproapele nostru, după cum ne-a fost arătată nouă de Dumnezeu. Acum am primit de la Dumnezeu dragoste curată și binefacere, întrucât Hristos S-a dat pentru noi și ne-a dăruit îndreptarea⁵⁶ și tot ceea ce avea, ne-a copleșit cu toate bunurile sale, pe care nimeni nu le poate măsura; nici un înger nu le poate

---

⁵⁵ În WA 10/III, 55, apare cu titlul: „Ein Sermon am Sonnabendt oder Samstag vor Reminiscere. D. M.L”. Luther vorbește comunității despre roada Tainei Euharistiei, care este dragostea.

⁵⁶ În text „gerechtigkeit”, WA 10/III, 55, 14.

cuprinde ori pătrunde, fiindcă Dumnezeu este un cuptor incandescent plin de dragoste, care cuprinde pământul și cerul.

Dragostea, zic eu, este o roadă a acestei Taine. Nu o simt încă între voi aici în Wittenberg, cu toate că vi s-a predicat despre ea mult și ați fi putut pune acestea toate în practică. Ea este unul dintre lucrurile de căpetenie, care îl privesc numai pe creștin, dar nimeni nu vrea să fie în acestea, ci voi vreți să vă exersați în lucruri nefolositoare, care nu contează. Dacă nu vreți să vă arătați creștini prin dragoste, atunci lăsați și celelalte lucruri nefăcute, căci Pavel zice (I Cor. 13.1): „Dacă aș vorbi în limbile oamenilor și ale îngerilor și dragoste nu am, făcutu-m-am aramă sunătoare și chimval răsunător”. Acestea sunt cuvintele înfricoșătoare ale lui Pavel: „Și chiar dacă aș avea toată știința și toată înțelepciunea și aș cunoaște toate tainele lui Dumnezeu, chiar dacă aș avea toată credința, așa încât să mut și munții și n-aș avea dragoste, nu sunt nimic. Și chiar dacă mi-aș împărți toată averea pentru hrana săracilor, chiar dacă mi-aș da trupul să fie ars și n-aș avea dragoste, nu mi folosește la nimic” (I Cor. 13.2 ș.u.). Voi nu ați ajuns încă la aceasta, cu toate că aveți darurile cele mari ale lui Dumnezeu și dintre acestea multe, cel mai mare, cunoașterea Scripturii. Este adevărat: Aveți Evanghelia cea adevărată și Cuvântul lui Dumnezeu limpede, însă nimeni încă n-a dat bunurile sale săracilor, încă n-a fost nimeni ars și totuși chiar și aceste lucruri, fără dragoste, sunt nimic. Vreți să luați în Taină de la Dumnezeu tot binele Său, dar nu vreți să-l dăruiți mai departe în dragoste. Nici unul nu vrea să-i dea o mână de ajutor celuilalt, nimeni nu-l ia în serios pe celălalt, după cum este de așteptat, ci își caută ale sale și lasă lucrurile de la sine: cine este ajutat, foarte bine, cine nu, tot bine; nimeni însă nu ridică ochii spre săraci, să vadă cum ar putea fi ei ajutați de voi. Este păcat, pentru că vi s-a predicat îndelung despre acestea și aproape toate cărțile mele se ocupă de credință și de dragoste.

Vă zic că dacă nu veți avea dragoste unul față de celălalt, va lăsa Dumnezeu să se abată asupra voastră o mare nenorocire, fiindcă El nu vrea să fi descoperit și să se fi predicat degeaba Cuvântul său și nici să fie disprețuit. Dacă cineva ar fi predicat cuvântul în vremea strămoșilor noștri, ei s-ar fi comportat probabil cu totul altfel. Sau dacă s-ar predica chiar și astăzi bieților copii din mănăstiri, mulți l-ar primi mult mai bucuros decât voi, care nu îl luați deloc în seamă și vreți să umblați cu ceilalți șarlatani, lucru care nu este de vreun folos. Vă încredințez lui Dumnezeu.

***A opta predică a Dr. Martin Luther
din Duminica a doua din Post⁵⁷
(16 martie 1522)***

Am auzit despre toate lucrurile, pe care le-am explicat, până la spovedanie, de care vrem să ne și ocupăm acum.

În primul rând, există o spovedanie ce își are temeiul în Scriptură: Dacă cineva păcătuia public, așadar cu știința celorlalți, atunci acela era acuzat tot public, înaintea comunității⁵⁸. Dacă el abandona viciul, ei se rugau lui Dumnezeu pentru el; dacă însă acela nu voia să asculte, era dat afară din adunare și izolat, ca nimeni să nu mai aibă de-a face cu el. Și această spovedanie este poruncită de Dumnezeu. Despre ea spune Hristos la Matei astfel: „De-ți va greși ție fratele tău, mergi, muștră-l pe el între tine și el singur. Dacă te ascultă, l-ai câștigat pe fratele tău. Dacă nu te ascultă, mai ia cu tine unul sau doi, pentru ca orice vorbă să fie sprijinită pe mărturia a doi sau trei martori. Dacă nu vrea să asculte de ei, spune-l Bisericii⁵⁹ și, dacă nu vrea să asculte nici de Biserică, să fie pentru tine ca un păgân și ca un vameș” (Mt. 18.15-17). Iar dacă era exclus ori dimpotrivă primit din nou în Biserică, atunci era exclus ori primit înaintea lui Dumnezeu. De aceea Domnul zice imediat: „Adevărat vă spun, că orice veți lega pe pământ va fi legat în cer și orice veți dezlega pe pământ va fi dezlegat în cer” (Mt. 18.18). Despre această spovedanie nu mai avem azi nici un semn în Biserică; în acest punct, Evanghelia este în expectativă. Cine ar putea-o reintroduce, acela ar face o faptă bună. Prin urmare, dragi prieteni, trebuia să vă străduiți să reinstituiți această spovedanie și să lăsați celelalte lucruri să aștepte, fiindcă nimeni n-ar fi fost ofensat de aceasta și totul s-ar fi petrecut în liniște.

Cu această spovedanie ar trebui să se întâmple astfel: dacă vezi un cămătar, un adulter, un tâlhar, un bețiv sau pe altcineva împovărat de un astfel de viciu, atunci trebuie să mergi în taină la el și să îl avertizezi să lase aceste vicii. Dacă se întoarce, foarte bine, dacă nu se întoarce, ci persistă în viciile lui, atunci trebuie să iei cu tine încă doi sau trei și să îl mustri încă o dată frățește în prezența

---

⁵⁷ În WA 10/III, 58, apare cu titlul: „Ein kurtzer begriff des Sermons D. M.L. geprediget am Sontag Reminiscere, von der heimlichen beicht”. Numele duminicii este dat după cuvintele de început ale Psalmului tematic: „Reminiscere miserationum tuarum” (Ps. 25.6). În traducerea românească: „Adu-ți aminte de îndurările și milele Tale” (Ps. 24.6). În Duminica Aducerii-aminte (Reminiscere), Luther le vorbește despre felurile spovedaniei și importanța spovedaniei de taină.

⁵⁸ În text, „hauffen”, WA 10/III, 58, 27.

⁵⁹ În text „gemeinde”, WA 10/III, 58, 21.

acestora. Dacă el nu vrea să ia în seamă nici această muștrare, ci o disprețuiește, atunci trebuie să îl spui preotului înaintea întregii comunități și să ai și martorii cu tine, zicând: Dragă domnule părinte, omul a făcut cutare și cutare și nu a vrut să ia în seamă muștrarea noastră frățească, ca să abandoneze aceste vicii. De aceea, împreună cu martorii mei, care au auzit muștrarea mea frățească, îl acuz pe acesta înaintea întregii Biserici. Ei bine, dacă nu vrea să renunțe și acceptă acuzația de bunăvoie, preotul, în numele comunității bisericești, trebuie să îl înlătore și să îl afurisească până ce el s-ar recunoaște pe sine păcătos și va fi primit din nou. Așa ar fi creștinește, însă eu nu îmi îngădui să reinstitui aceasta singur.

În al doilea rând este o spovedanie în care îi destăinuim lui Dumnezeu păcatele și ne spovedim Lui Însuși, dând pe față toate greșelile noastre. Și această spovedanie ne este atât de necesară, încât se cuvine să o facem în tot ceasul și în toată clipa. Aceasta ne este de asemenea poruncită, precum este scris frecvent în Scriptură: „Facite iudicium et iusticiam”⁶⁰. A face judecată este a ne acuza pe noi înșine și a ne osândi, a face dreptate însă este a avea încredere în milostivirea lui Dumnezeu. După cum este scris: „Fericiți cei ce păzesc judecata și fac dreptate în toată vremea” (Ps. 105.3). Judecata⁶¹ nu este altceva decât ca un om să se cunoască, să se judece și să se osândească pe sine și aceasta este adevărata smerenie și umilință. Dreptatea⁶² nu este altceva decât ca un om să se cunoască pe sine, să ceară har și ajutor de la Dumnezeu, prin care apoi Dumnezeu îl ridică. La aceasta s-a referit David când a zis: „Am păcătuț și voi mărturisi fărădelegea⁶³ mea Domnului; și Tu ai iertat nelegiuirea⁶⁴ păcatului meu. Pentru aceasta se vor ruga către Tine toți sfinții Tăi” (Ps. 31.5-7).

În al treilea rând există o spovedanie în care unul se mărturisește celuilalt; cineva ia pe altcineva cu sine într-un loc anume și îi spune care îi este nevoia și ce îl preocupă, ca să audă de la acela un cuvânt încurajator, prin care să își liniștească conștiința. Papa a poruncit cu asprime această spovedanie și a făcut din ea o obligație, încât este de plâns. Această constrângere și obligație le-am atacat eu, când am predicat și am scris despre spovedanie și tocmai de aceea pur și simplu nu vreau să mă spovedesc, fiindcă Papa a poruncit aceasta și insistă asupra acestui lucru. Iar eu vreau ca el să îmi lase spovedania liberă și să nu facă din asta o obligație sau o poruncă, el neavând nici o putere pentru acest lucru. Dar cu toate acestea nu voi lăsa pe nimeni să-mi ia spovedania de taină și n-aș da-o pe toată comoara lumii, pentru că știu ce întărire și mângâiere mi-a adus: nimeni nu știe

⁶⁰ WA 10/III, 60, 15. Cf. Ierem. 22.3.

⁶¹ În text „das gericht”, WA 10/III, 60, 17.

⁶² În text „die gerechtickeit”, WA 10/III, 61, 1.

⁶³ În text „ungerechtickeit”, WA 10/III, 61.5.

⁶⁴ În text „untugent”, *ibidem*.

ce poate să facă spovedania de taină decât cel care este asaltat adesea de diavol și trebuie să lupte cu el. Demult aș fi fost învins de diavol, dacă nu m-ar fi ocrotit această spovedanie. Fiindcă sunt chestiuni incerte, pe care omul nu le poate rezolva singur și la care nu găsește răspuns. De aceea îl ia pe fratele său într-un loc anume și îi spune necazurile care îl strâmtorează, își destăinuie scăderile, necredința și păcatele și cere mângâiere și sfat. Ce îi strică să se smerească un pic înaintea aproapelui său, să se socotească un nimic și să aștepte de la acesta mângâiere?

Când ți se întâmplă să primești mângâiere de la fratele tău, ia-o și crede în ea ca și când Dumnezeu ți-ar fi vorbit, după cum zice Hristos la Matei: „Dacă doi dintre voi se vor învoi pe pământ în privința unui lucru pe care îl vor cere, se va da lor de către Tatăl Meu, Care este în ceruri. Căci acolo unde sunt doi sau trei adunați în Numele Meu sunt și Eu în mijlocul lor” (Mt. 18.19-20).

Trebuie să avem multă dezlegare de păcate⁶⁵, ca prin aceasta Dumnezeu să ne poată întări conștiințele temătoare și inimile întristate împotriva diavolului. Prin urmare nimeni nu trebuie să interzică spovedania de taină și nici să împiedice pe cineva de la aceasta sau să stea departe de ea. Dacă cel ce păcătuiește, vrea să scape de păcate, vrea o încurajare pentru conștiință și un cuvânt prin care să își liniștească inima, acela să meargă să își destăinuie fratelui său păcatul, să îi ceară iertare și cuvânt. El să îți dea iertare și să îți zică: Păcatele tale îți sunt iertate, (căci) ai un Dumnezeu iertător și un Tată milostiv, care nu vrea să te învinovățească; crede cu tărie și bucuros în această făgăduință și fii sigur că Dumnezeu însuși ți-a făcut-o prin gura fratelui tău. Cine însă are o credință puternică și fermă în Dumnezeu și este convins că păcatele i s-au iertat, acela se poate lipsi de (această) spovedanie și să se spovedească numai lui Dumnezeu. Dar, câți sunt aceia care au o astfel de credință puternică și fermă și încredere în Dumnezeu? Nu văd pe vreunul aici care să nu se amăgească pe sine însuși.

De aceea am zis și încă mai zic, că nu voi lăsa pe nimeni să îmi ia această spovedanie de taină, însă nici nu vreau să oblig pe nimeni la aceasta, ci să o las la voia liberă a fiecăruia. Fiindcă Dumnezeul nostru nu este atât de zgârcit încât să ne fi lăsat doar o iertare și o mângâiere ca să ne întărească și să ne mângâie conștiințele, ci avem în Evanghelie multe feluri de iertare. De pildă, în Evanghelie (Mt. 6.14): „Dacă le iertați oamenilor greșelile și Tatăl vostru care este în Ceruri vă va ierta greșelile”. Altă mângâiere avem în Tatăl nostru (Mt. 6.12): „Iartă-ne nouă greșelile noastre” ș.a.m.d. A treia este Botezul, dacă gândesc astfel: Vezi, Domnul meu, eu am fost botezat în numele Tău, ca prin aceasta să fiu încredințat de harul și milostivirea Ta. Că eu sunt al Lui și El al meu, m-am unit cu El și am fost asumat de El. Apoi avem spovedania de taină. Mă duc și primesc o iertare adevărată, ca și

---

⁶⁵ În text „absolution”, WA 10/III, 62, 9.

când Dumnezeu însuși mi-ar spune să fiu sigur că păcatele mele îmi sunt iertate. Nu în ultimul rând iau întru tot cinstita Taină a altarului, când mănânc Trupul Său și beau Sângele Său, ca semn și garanție sigură că păcatele mi-au fost iertate și nu trebuie să mă îndoiesc că am un Dumnezeu și un Tată îndurător și milostiv.

Astfel, vedeți că spovedania de taină nu este de neglijat, ci e un lucru extraordinar. De vreme ce avem nevoie de multă iertare și încurajare, când trebuie să luptăm împotriva diavolului, împotriva morții, a iadului și a păcatului, nu trebuie să lăsăm să ni se ia nici o armă, ci să purtăm platoșa și întreaga armură, care ne-au fost date de Dumnezeu împotriva dușmanilor noștri. Pentru că voi încă nu știți câtă trudă este să lupti cu diavolul și să-l învingi. Eu însă o știu bine, că am mâncat o bucată sau două de sare cu el: îl cunosc bine, însă și el mă cunoaște bine. Dacă l-ați fi cunoscut, n-ați fi respins spovedania în acest fel. Este destul despre aceasta; să Îl chemăm pe Dumnezeu și harul Său, ca să putem rămâne pe calea cea dreaptă. Fiți încredințați lui Dumnezeu. Amin.

RECENZII ȘI NOTIȚE BIBLIOGRAFICE REVIEWS

Regina Polak / Wolfram Reiss (ed.), *Religion im Wandel. Transformation religiöser Gemeinschaften in Europa durch Migration – Interdisziplinäre Perspektiven* (Religia în schimbare. Transformarea comunităților religioase din Europa prin migrație), Seria: Religion and Transformation in Contemporary European Society, 2015, Göttingen: V & R unipress și Vienna University Press, 400p, ISBN: 978-3-8471-0369-1.

Fenomene precum migrația și existența în condiții de diaspora au luat în ultimele decenii o amploare fără precedent, ajungând să capteze tot mai mult atenția studiilor sociale. Cercetarea dimensiunii religioase a migrației reprezintă un subdomeniu relativ nou, dar tot mai dinamic, în interiorul acestui areal al preocupărilor științifice cu fenomenul migrațional. Majoritatea cercetărilor de până acum au avut în vizor religiozitatea personală a migranților și au încercat să răspundă la întrebarea dacă aceasta este sau nu un impediment în calea integrării nou veniților în statele lor de reședință. Volumul colectiv coordonat de Regina Polak și Wolfram Reiss își propune să așeze noi accente, urmărind transformările socio-religioase care au loc în Europa ca urmare a migrației și felul în care se modifică discursul despre religie în sectorul social, politic, juridic și chiar în cel al dialogului inter-religios (p.9).

Volumul reunește 15 studii redactate de autori, fie teologi, fie aparținând diferitelor discipline sociale. Fiecare dintre autori a primit ca punct de plecare pentru elaborarea reflexiilor sale două întrebări: cum modifică fenomenul migrațional însemnătatea religiei în teorie și practică, respectiv cum se modifică poziția Bisericilor și a comunităților religioase în Europa ca urmare a migrației (p.9). Răspunsurile extrem de diverse sunt grupate în două secțiuni: prima reunește analize politice și sociale, precum și studii teoretice, cea de-a doua fiind dedicată analizelor de caz, materialelor cu un mai pronunțat accent practic precum și celor care deschid perspective acționale.

Din totalul de studii am ales doar câteva pentru a ilustra bogăția de informație a volumului. Astfel, materialul lui Martin Baumann intitulat *Religion als Ressource und Konfliktpotential in Europa. Analytische Perspektiven auf Immigration, Gemeinschaft und Gesellschaft* (Religia ca resursă și potențial de conflict în Europa. Perspective analitice asupra imigrației, comunității și societății) (p.49-76) evidențiază faptul că, dacă luările de poziție mai vechi cu privire la religie în contextul migrației o considerau pe aceasta o piedică în calea integrării migranților în societățile de destinație, astăzi multiple cercetări sociale au relevat faptul că, din contră, existența comunităților religioase ale migranților este o precondiție a integrării lor socio-culturale. Prin intermediul comunităților religioase

migranții devin conștienți de identitatea lor și dezvoltă primele structuri capabile de a prelua funcții sociale, caritative, educaționale și politice (p.52u.).

Alexander-Kenneth Nagel problematizează în studiul său *Religion, Migration, Institutionalisation – Begehung einer Theoriebaustelle* (Religie, migrație, integrare – pășind pe un șantier teoretic) unele constructe teoretice privind evoluția grupurilor și a comunităților de migranți. Una dintre ele este cea care propune un model etapizat de instituționalizare progresivă a comunităților religioase. Nagel arată că dinamica instituțională este mai complexă, fazele de insituționalizare și cele de deinsituționalizare alternând (p.78u.). Astfel se poate vorbi în cazul comunităților de migranți despre „o tensiune permanentă între instituționalizare și deinsituționalizare, ortodoxie (păstrarea nealterată a normelor religiei în cauză, n.n.) și heterodoxie, ca și între stilurile de viață ale primei și ale celei de-a doua generații” (p.91). Nagel critică de asemenea viziunea unilaterală care are în vizor doar transformarea comunităților religioase sub acțiunea normativă a statului și vorbește despre puterea transformativă a agenților religioși, care își pun amprenta nu doar asupra modului în care statul de destinație percepe fenomenul religios, dar și asupra structurilor și a mecanismelor de operare ale acestuia (p.83u.). În al treilea rând, Nagel pledează pentru o reinterpretare relațională a conceptului de diaspora, punând în prim plan legăturile transnaționale pe care comunitățile de migranți le creează și le mențin active (p.87u.).

În partea a doua a volumului, un referat ca cel al lui Martin Jäggle este intitulat sugestiv *Herausforderungen der religiösen Pluralität für die Schule* (Provocări ale diversității religioase la nivelul școlii; p.183-204). Sistemele de învățământ din Europa încă sunt construite, spune Jäggle, pe premisa unei școli omogene și monolinguale, ceea ce în ultimii ani nu mai corespunde realității (p.184u.). Jäggle teoretizează nevoia recunoașterii heterogenității drept normalitate și a diversității ca resursă (p.186u.). Reconfigurarea educației religioase este un proiect european, aflat pe agenda unor instituții precum OSCE (p.197u.). O cultură a recunoașterii reciproce (p.187u.), precum și un proces de formare care să dezvolte sensibilitatea față de cultura religioasă a celui alt și să invite la dialog cu el (p.194u.) sunt imperios necesare pentru buna funcționare a învățământului în Europa de azi.

Situația migrației române în Europa este prezentată cu vervă, luciditate și spirit critic de Radu Preda în materialul cu titlul *Von der Wende verweht. Die orthodoxen Gemeinden Westeuropas nach 1989 aus sozialtheologischer Perspektive* (La răscruce de regimuri. Comunitățile ortodoxe din Europa de Vest după 1989 din perspectiva teologiei sociale; p. 353-374). Studiul lui, redactat înainte de Sfântul și Marele Sinod din Creta, subliniază provocările teologice ale conceptului de „diaspora creștină” (p. 367u.) și prezintă încercările de soluționare practică a „inconsecvenței teologice” (p. 369). În același timp, materialul articulează o critică dură a comunismului și a urmărilor sale, înfierând fenomenul corupției care are drept urmare sărăcirea țării și dezmembrarea familiilor, separate de imposibilitatea de a asigura copiilor minime standarde materiale în țară. Contribuția sa întregeste astfel abordările din volum, reliefând cu claritate motivațiile care îi pun pe drumuri și dramele cu care se confruntă atât migranții economici cât și familiile lor.

Per ansamblu, volumul este o contribuție valoroasă la cercetarea impactului transformățional al religiei asupra imigranților înșiși, a spațiilor din care pleacă precum și a celor în care ei se stabilesc. Evidențierea diverselor consecințe ale proceselor migraționale